HANDELSHÖGSKOLAN VID Göteborgs Universitet
Företagsekonomiska Institutionen
2024-05-31
FEK335: Redovisning, Kandidatkurs

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
SCHOOL OF BUSINESS, ECONOMICS AND LAW

Penningtvättslagen i praktiken: Länsstyrelsens tolkning och redovisningsbyråernas utmaningar

Författare:

Annie Johansson, 020204

Elise Nilsson, 020131

Handledare:

Emmeli Runesson

Abstract

This bachelor's thesis examines how Länsstyrelsen interprets penningtvättslagen and how accounting firms have failed in their handling of it between 2018 and 2023. Through a comprehensive document analysis of the sanction decisions issued by Länsstyrelsen during the selected period, we identify several recurring deficiencies in the firms' implementation of the law, particularly regarding business adaptation, documentation, and analysis. The study highlights a clear discrepancy between the interpretations and applications of penningtvättslagen by Länsstyrelsen, the accounting firms, and industry organizations. The results indicate a need for clearer guidelines and information for accounting firms to ensure the law is followed correctly and effectively. This thesis contributes to a deeper understanding of the challenges faced in the fight against money laundering during the period.

Sammanfattning

Denna kandidatuppsats undersöker hur Länsstyrelsen tolkar penningtvättslagen och hur redovisningsbyråer har brustit i sin hantering mellan 2018 och 2023. Genom en omfattande dokumentanalys av sanktionsbesluten utgivna av Länsstyrelsen i den valda perioden identifierar vi ett antal återkommande brister i byråernas implementering av lagen, särskilt gällande verksamhetsanpassning, dokumentation och analys. Studien belyser en tydlig diskrepans mellan Länsstyrelsens, byråernas och branschorganisationernas tolkning och tillämpning av penningtvättslagen. Resultatet visar på behovet av tydligare riktlinjer och information till redovisningsbyråer för att säkerställa att lagen efterlevs korrekt och effektivt. Uppsatsen bidrar till en djupare förståelse för de utmaningar som funnits i arbetet mot penningtvätt under perioden.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Emmeli Runesson för allt engagemang, vägledning och stöd under uppsatsen gång. Hennes insiktsfulla feedback och konstruktiva kritik har varit avgörande för att vi har kunnat genomföra denna studie och nå fram till våra slutsatser. Vi vill även rikta ett tack till opponenterna för deras goda råd, era synpunkter har hjälpt att föra vårt arbete framåt och förbättra vår uppsats.

Handelshögskolan vid Göteborgs universitet
Maj 2024

Annie Johansson & Elise Nilsson

1. Inledning **6**
1.1 Bakgrund 6
1.2 Problemdiskussion 7
1.3 Syfte 8
1.4 Forskningsfråga 8
1.5 Avgränsning 8
1.6 Disposition 8
2. Referensram **9**
2.1 Tidigare forskning 9
2.2 Penningtvätt 10
2.3 Lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansing av terrorism 11
2.3.1 Tillämpningsområde, riskbedömning och rutiner 12
2.3.2 Kundkännedom 13
2.3.4 Övervakning och rapportering 14
2.3.5 Behandling av personuppgifter 14
2.3.6 Intern kontroll och anmälningar om misstänkta överträdelse 15
2.3.7 Tillsyn och ingripande 15
2.4 Redovisningskonsultens roll som tillsynspliktig 16
2.5 Länsstyrelsen som tillsynsmyndighet 17
2.7 Analysmodell 18
3. Metod **19**
3.1 Forskningsmetod 19
3.2 Datainsamling och urval 19
3.3 Dataanalys 23
3.4 Metodkritik 24
4. Empiri och Analys **26**
4.1 Allmän riskbedömning 26
4.2 Kundens riskprofil 30
4.3 Kundkännedom 33
4.4 Rutiner och riktlinjer 36
4.4.1 Behandling av personuppgifter 37
4.4.2 Bolagets anställda och uppdragstagare 38
4.4.3 Övervakning och rapportering 40
4.4.4. Intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser 42
5. Sammanfattning och slutdiskussion **45**
6. Slutsats **50**
Källhänvisning **52**

1. Inledning

I följande avsnitt presenteras en bakgrund och problembeskrivning som ämnar att ge en inblick i den bakomliggande problematiken kring hantering av penningtvätt för redovisningsbyråer. Därefter följer studiens syfte och dess forskningsfråga samt studiens avgränsningar och slutligen uppsatsens disposition.

1.1 Bakgrund

"Chock och ilska bland fällda byråer - FAR uppdaterar sitt stöd", lyder rubriken i tidningen Balans, *FAR:*s medlemstidning, (Håfström, 2022a), gällande Länsstyrelsens granskning av redovisningsbyråers hantering av penningtvätt. Penningtvätt är när illegala tillgångar integreras i den legala ekonomin (Länsstyrelsen, 2018). Det finns många olika sätt att begå penningtvättsbrott, exempelvis genom att redovisa intäkter som inte faktiskt kommer från verksamheten eller genom att försvåra spårning av pengar genom att hantera brottsliga transaktioner i flera led mellan flera olika bankkonton (Ekobrottsmyndigheten, u.å.). För att förebygga penningtvätt kom år 2017 en ny penningtvättslag, *Lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,* där kraven på bland annat redovisningsbyråers kontroller av penningtvätt skärptes. Redovisningsbyråer, och även en del andra verksamheter, måste registrera sig i Bolagsverkets register för penningtvätt för att bedriva den verksamhet de gör (Länsstyrelsen, u.å.). I och med den nya penningtvättslagen blev Länsstyrelsen tillsynsmyndighet för redovisningsbyråer.

Enligt Länsstyrelsen (2018) har tillsynspliktiga verksamheter tre centrala skyldigheter; att upprätta en allmän riskbedömning kopplat till penningtvätt, utföra kundspecifika riskbedömningar samt skapa rutiner och riktlinjer för hanteringen av penningtvättsrelaterade frågor. Om Länsstyrelsen bedömer att dessa skyldigheter inte uppfylls och lagen inte efterföljs har de rätt att antingen ge byrån i fråga ett föreläggande om rättelse, föreläggande mot vite eller en sanktionsavgift. Skillnaden mellan ett vite och en sanktionsavgift är att ett vite utdelas av Länsstyrelsens i det fall att dokumentationen som kommit in från byrån inte är tillräcklig för att ta ett beslut, och därmed kräver de ytterligare dokumentation. Sanktionsavgift utdelas när dokumentation har inkommit men är bristfällig. Från år 2020 och framåt har allt fler byråer fått sanktionsavgifter direkt istället för att först få någon typ av varning (Håfström, 2022c). En representant för Länsstyrelsen uppger att det är på grund av

“omfattande brister i sina rutiner och riktlinjer” hos majoriteten av de granskade bolagen (Håfström, 2022c). Samma representant uppger att varje fall analyseras enskilt men att på grund av att lagen är förhållandevis ny utvecklas den process Länsstyrelsen har för granskning i takt med att en praxis på området växer fram (Håfström, 2022c).

1.2 Problemdiskussion

Tidigare forskning inom redovisningsprofessionen är begränsad, men det har förekommit undersökningar om revisorns roll i att förebygga ekonomisk brottslighet, inklusive penningtvätt. Exempelvis har tidigare forskning behandlat hur revisorns roll som brottsförebyggare har uppkommit i Sverige (Larsson, 2005a), hur redovisningskunskap används inom finansiell brottslighet (Compin, 2008) och vilken roll revisorer har i brottsbekämpningen gällande ekobrott (Larsson, 2005b; Petrevska & Petrevska, 2014). Vidare har även diskuterats hur effektivt revisorer kan bidra till i bekämpningen av ekonomisk brottslighet när den är baserad i övervakning av revisorernas klienter (Norton, 2018). Trots detta återstår en betydande kunskapslucka när det kommer till redovisningskonsulters roll i kampen mot ekonomisk brottslighet, inklusive penningtvätt. Dessutom är det brist på forskning som undersöker de konkreta åtgärder och krav som myndigheter ställer på redovisningskonsulter för att förebygga penningtvätt.

Tidningen Balans (Håfström, 2022a), har varit i kontakt med två stycken byråer som båda har blivit fällda och tilldelade en sanktionsavgift av Länsstyrelsen, där den ena byråägaren sträcker sig till att det som pågår är en fråga om rättsosäkerhet och systemfel. Flera redovisningsbyråer och andra aktiva inom branschen menar att den detaljnivå som Länsstyrelsen kräver är övermäktig och rent av en omöjlig uppgift att praktiskt kunna genomföra (Håfström, 2022a). Vidare riktas skarp kritik från flertalet håll mot branschorganisationerna FAR och Srf Konsulterna, då flertalet fällda redovisningsbyråer använt sig av deras mallar för den allmänna riskbedömningen. “Vi använde oss av mallar från FAR och Srf konsulterna, men det var först när jag satt i långa samtal med handläggaren på Länsstyrelsen som jag började förstå vad som krävdes,” (Håfström, 2022a). Både FAR och Srf Konsulterna har omarbetar sina mallar som deras medlemmar erbjuds att ta del av, de vidhåller dock vikten av att dessa mallar ska fungera som stöddokument och att redovisningsbyråerna själva måste skapa rutiner och riskanalyser på individnivå (Edvardsson, 2023a). I ett uttalande från branschansvarig för redovisning vid Srf Konsulterna uppmanar

hon Länsstyrelsen att publicera bra validerade mallar och exempel på hur redovisningsbyråerna ska möta penningtvättslagens krav (Edvardsson, 2021).

1.3 Syfte

Syftet med denna studie är att kartlägga Länsstyrelsens tolkning av *Lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*, även kallad penningtvättslagen (PTL), under tidsperioden 2018 till 2023 genom att analysera de mönster som framträder i bristerna hos redovisningsbyråernas penningtvättsarbete. Vidare avser vi att identifiera hur Länsstyrelsen har bedömt under perioden genom att studera de sanktionsbeslut de gett ut mellan 2018 och 2023. Genom att identifiera dessa kategorier och teman, syftar studien till att bidra till förståelsen för hur penningtvättslagstiftningen tillämpas och hur den kan förbättras.

1.4 Forskningsfråga

Med utgångspunkt i studiens syfte har följande forskningsfrågor formulerats:

- Hur har Länsstyrelsen tolkat penningtvättslagen mellan åren 2018 och 2023?
- Vilka brister kan identifieras i redovisningsbyråernas tillämpning av penningtvättslagen?

1.5 Avgränsning

Vi har valt att avgränsa oss till att endast studera hur byråerna har agerat, vad Länsstyrelsen finner för brister i hanteringen samt hur Länsstyrelsen tolkat penningtvättslagen. Vi har alltså avgränsat oss från att se över huruvida de sanktionsavgifter som delats ut är proportionerliga eller hur sanktionsavgifterna skiljer sig mellan de olika Länsstyrelserna. Vi har således avgränsat oss från att analysera Länsstyrelsens val av ingripande och sanktionsavgiftens storlek. Vi har även avgränsat oss till att studera det initiala sanktionsbeslutet, inte huruvida de har överklagats och hur detta har påverkat sanktionsbeslutet.

1.6 Disposition

Nästföljande kapitel behandlar den referensram vi har använt för att analysera vårt empiriska material. Vidare beskrivs vår valda metod och hur vi valt den data vi kommer att analysera. Sedan följer vårt empiriska material uppdelat efter huvudkoderna vi valt i vår metod. I kombination med empirin följer en analys av vår insamlade data. Till sist en diskussion samt de slutsatser vi kommit fram till med vår analys samt förslag till vidare forskning på området.

2. Referensram

Kapitlet inleds med en översikt av tidigare forskning inom området, till att vidare ge en bakgrund till området Penningtvätt och en återgivning av penningtvättslagen (2017:630). Till sist förklaras professionen Redovisningskonsult och den roll som Länsstyrelsen har som tillsynsmyndighet i ärenden gällande penningtvätt.

2.1 Tidigare forskning

Tidigare forskning inom penningtvätt har studerat hur olika organisationer utnyttjas för penningtvätt och hur detta kan åtgärdas på olika sätt. Först och främst återfinns en del studier kring revisorns roll som brottsbekämpare. Revisorn har under en längre tid varit en brottsförebyggare inom finansiell brottslighet i Sverige, något som studerats av exempelvis Larsson (2005a). Exakt hur revisorer kan användas för att bekämpa brottslighet studeras av flera, exempelvis Petrevska & Petrevska (2014) med fokus på revisorns roll i olika situationer av penningtvätt och ekonomisk brottslighet. Larsson (2005b) har vidare skrivit en artikel med fokus främst på revisorns syn på sin egen profession till följd av det ökade ansvaret inom bekämpning av penningtvättsbrott. Något som även återfinns till viss del i en artikel av Norton (2018) där hans fokus främst varit på effektiviteten av revisorn som brottsbekämpare. Norton studerade även hur revisorns syn på sina klientrelationer och sina professionella skyldigheter mot sin klient påverkar effektiviteten. Vidare finns studier kring penningtvätt i allmänhet, exempelvis återfinns en Delphi studie i vilka risker som finns hos finansiella intressenter världen över för att utnyttjas för penningtvätt och vilka åtgärder de kan vidta (Akartuna m.fl., 2022). Denna studie hade dock fokus på finansiella bolag verksamma inom exempelvis FinTech, kryptovalutor och det allmänna bankväsendet. Det återfinns en hel del forskning inom hur penningtvätt kan upptäckas inom bankväsendet, ett annat exempel är Ogbeide m.fl. (2023) som undersökt hur väl experter kontra noviser inom finans är på att upptäcka potentiella penningtvättsbrott. Denna studie har fokuserat mycket på personernas bakomliggande övertro i sig själva som påverkar hur väl experter och noviser bedömer olika fall, samt hur det sedan påverkar hur väl penningtvätt i allmänhet upptäcks. En annan studie har studerat hur det fjärde penningtvättsdirektivet från EU har påverkat värderingen av europeiska banker, alltså huruvida det har bidragit till att bankerna redovisat högre eller lägre resultat (Premti m.fl., 2021). Det återfinns även studier på ekonomisk brottslighet i allmänhet och hur redovisningskunskap kan användas för att dölja spåren av finansiell brottslighet,

däribland penningtvätt. Compin (2008) skriver i sin artikel *The role of accounting in money laundering and money dirtying* främst om hur redovisningskunskap används av brottslingar på olika nivåer. Han menar på att det inte endast är komplicerade brottsnätverk såsom maffian som använder sig av redovisningskunskap för att bedriva finansiell brottslighet, utan även högst oorganiserad brottslighet använder till viss del redovisningskunskap. Något som kan vara viktigt inom Sverige där vi inte har revisionsplikt för mindre företag, vilka kan användas i både organiserad och till synes mer oorganiserad brottslighet. Det finns viss juridisk forskning gällande hur länder utformar sin reglering för att hantera och motverka penningtvättsbrott (Savona, 1993), samt om avvägningen som lagstiftare står inför gällande nyttan kontra kostnaden för bekämpningen (Van Duyne m.fl., 2005). Vidare återfinns en del forskning inom juridiken som har undersökt tillämpningen av en lag i praktiken inom en rad ämnen. Exempelvis hur skattelagstiftning tillämpas i praktiken och hur det är generellt accepterat i vissa fall att praktisk tillämpning skiljer sig från hur en skattelag egentligen var menad att tillämpas (San Juan, 2014). Det ska sägas att juridisk forskning är väldigt specialiserad och specifik för det landet som den bedrivs i, därav bristen på applicerbara internationella ackrediterade artiklar inom specifikt området som denna uppsats behandlar.

Det fjärde penningtvättsdirektivet, se mer nedan, trädde i kraft 2015 och då det är ett direktiv och inte en förordning kräver det att medlemsländerna själva implementerar det i sin nationella lagstiftning (Europeiska Unionen, u.å.). I Sverige trädde den nya penningtvättslagen igenom sommaren 2017. Det är således av vår förståelse att forskning specifikt inom penningtvättslagen saknas till stor del och den tidigare forskningen på närliggande områden är inte direkt applicerbar på vårt forskningsområde. Vår rapport baseras sig därför på en referensram till stor del byggd på den lagstiftning inom området som råder, snarare än tidigare forskning som bedrivits inom området.

2.2 Penningtvätt

FN:s drog- och brottsbekämpningsbyrå (UNODC) beskriver penningtvätt som en trestegsprocess. Först (1) *placeras* de brottsliga pengarna genom exempelvis att förflytta pengarna från deras direkta association med brottet, sedan (2) *skiktas*, alltså att spåren döljs för att minska risken för spårning, och till sist (3) *integreras* i det ekonomiska systemet vilket gör pengarna tillgängliga för de kriminella på sätt som ser legala ut (United Nations Office on Drugs and Crime, u.å.).

Från att förr ha setts på som främst ett problem involverande organiserad brottslighet på lokal nivå är ekonomisk brottslighet och penningtvätt idag även transnationell (Albanese, 2012) vilket medför större utmaningar kring bekämpningen än tidigare. Idag tros 2-5% av världens BNP varje år härledas till penningtvätt, vilket motsvarar $800 miljarder - $2 biljoner (United Nations Office on Drugs and Crime, u.å.). Få säkra uppskattningar om beloppen som årligen tvättas i Sverige finns, men flertalet organisationer/myndigheter är överens om att det rör sig om mångmiljardbelopp. Srf Konsulterna (2023b) uppgav under sina kongressdagar 2023 att omkring 150 miljarder kronor årligen tvättas. I rapporten "Nationell riskbedömning av penningtvätt och finansiering av teorism i Sverige 2019" bedömdes beloppet uppgå till 130 miljarder kronor (Polismyndigheten, 2019). För att bekämpa den utbredda penningtvätten har strategierna kommit att utvecklas till att bli mer omfattande och breda med tiden (Pavlidis, 2023). Det har inneburit nya samarbeten och regelverk både nationellt och på mer internationella plan (ibid.).

I Sverige har vi två typer av regelverk som bekämpar penningtvätt och finansiering av terrorism: det administrativa- och det straffrättsliga regleverket. Det administrativa regelverket har för avsikt att förebygga penningtvätt och upptäcka fall av penningtvätt där finansiella och andra näringsverksamheter utnyttjas för penningtvätt. Här är penningtvättslagen en central del av regelverket. Det administrativa regelverket omfattar ett antal verksamhetsutövare, där bland banker, fastighetsmäklare och redovisningskonsulter, vilket vidare innebär att dessa verksamhetsutövare står under tillsyn av myndigheter. Dessa tillsynsmyndigheter består främst av Finansinspektionen, Fastighetsmäklarinspektionen, Revisorsinspektionen, Spelinspektionen och Länsstyrelserna Skåne, Stockholm och Västra Götaland. Det straffrättsliga regelverket har vidare för avsikt att lagföra de personer som begått penningtvättsbrott och brott kopplat till finansiering av terrorism samt att förverka brottsvinster. Regelverket består av följande lagar: *Lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott* och *Lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet*. Myndigheterna som tillsammans ansvarar för uppgifter kopplade till det straffrättsliga regelverket är; Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten, Skatteverket och Tullverket. (Polismyndigheten, 2019)

2.3 Lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansing av terrorism

Lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, även benämnt *penningtvättslagen (PTL)*, grundar sig på EU:s fjärde penningtvättsdirektiv som utgår från

internationella principer från Financial Action Task Force, FATF, (Ekobrottsmyndigheten, u.å.). EU:s fjärde penningtvättsdirektiv syftar till att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism, detta genom att stävja att finansmarknaden utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Direktivet är tillämpbart på kreditinstitut, finansiella institut och utsedda icke-finansiella företag och yrken, där exempelvis revisorer, externa revisorer och skatterådgivare ingår. Nytt i det fjärde direktivet är exempelvis att man förstärker reglerna och kraven kring huvudmannaskap i företag, branscher som berörs av direktivet ska säkerställa lämplig utbildning av personal samt interna riktlinjer (”Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849”, 2015).

2.3.1 Tillämpningsområde, riskbedömning och rutiner

Penningtvättslagen är tillämplig för fysiska och juridiska personer som bedriver verksamhet inom bokförings- och revisionstjänster, 1 kap. 2 § första stycket 19 PTL. Vidare ska verksamhetsutövare som omfattas av penningtvättslagen upprätta en allmän riskbedömning, enligt 2 kap. 1 § PTL. Den allmänna riskbedömningen ska redogöra för hur verksamhetsutövarens produkter och tjänster, som tillhandanhålls, kan utnyttjas för penningtvätt eller finanseringa av terrorism, samt vidare hur stor denna risken för att detta inträffar är. Enligt 2 kap. 1 § andra stycket PTL, ska verksamhetsutövaren särskilt ta hänsyn till vilken typ av produkter och tjänster som tillhandahålls, vilka kunder och distributionskanaler som finns och slutligen geografiska riskfaktorer. I 2 kap. 2 § första stycket PTL framgår att viss modifiering av den allmänna riskbedömningen storlek sker:

> Omfattningen av den allmänna riskbedömningen ska bestämmas med hänsyn till verksamhetsutövarens storlek och art och de risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan antas föreligga. Riskbedömningen ska utformas så att den kan ligga till grund för verksamhetsutövarens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Slutligen anges i det 2 kap. 2 § andra stycket PTL att den allmänna riskbedömningen skall dokumenteras och uppdateras. Vidare behandlas riskbedömningar av kundrelationer för att identifiera risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Kunden ska bedömas utifrån den allmänna riskbedömningen och ytterligare omständigheter som kan påverka risken. Verksamhetsutövaren är också skyldig enligt 2 kap. 3 § tredje stycket PTL, att följa upp riskbedömningen under affärsrelationens gång och riskprofilen skall ändras vid behov. För att

bedöma om risken är låg eller hög, finns angivna omständigheter i lagtexten, 2 kap. 4-5 § PTL. Exempelvis är följande omständigheter indikationer på en låg risk: hemvist inom EES, hemvist i en stat med låg nivå av korruption och lagar, likt PTL, som bekämpar penningtvätt och finansiering av terrorism. Medan följande omständigheter kan indikerar på en hög risk: kontantintensiv verksamhet, kundens hemvist är i en stat som har sanktioner, betydande korruption och/eller saknar lagar som bekämpar penningtvätt och finansiering av terrorism.

Det krävs vidare, enligt 2 kap. 8 § PTL att det finns dokumenterade rutiner för kundkännedom, övervakning, och rapportering, samt för behandling av personuppgifter. Anställda och uppdragstagare ska på lämpligt sätt, utifrån en rutin, lämplighetsprövas för att delta i arbetsuppgifter som har betydelse i kampen mot att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism, 2 kap. 13 § PTL. Detta leder vidare till att verksamhetsutövaren även är skyldig att tillse anställda och uppdragstagare med lämplig utbildning och information för att kunna fullgöra verksamhetens skyldigheter enligt gällande lagstiftning, 2 kap. 14 § PTL.

2.3.2 Kundkännedom

Tredje kapitlet i PTL berör kundkännedom, inledningsvis säger lagen att det ej är tillåtet att etablera eller upprätthålla en affärsförbindelse om verksamhetsutövaren saknar tillräcklig kundkännedom, 3 kap. 1 § första stycket PTL. I 3 kap. 7-11 § PTL finner vi de åtgärder som ska vidtas för kundkännedom. Verksamhetsutövaren ska identifiera och kontrollera kundens identitet, detta genom identitetshandlingar alternativt registerutdrag av en oberoende tillförlitlig källa, vidare ska verksamhetsutövaren även utreda och bestämma kundens verkliga huvudman. Dessutom ska man bedöma om kunden eller den verkliga huvudmannen är *personer i politiskt utsatt ställning*, PEP, samt om någon familjemedlem eller annan medarbetare är PEP. Slutligen anger 3 kap. 11 § PTL att verksamhetsutövaren har en skyldighet att kontrollera och identifiera om kunden är etablerad i ett högrisktredjeland eller utanför EES. Lagen ställer vidare, enligt 3 kap. 12 § första stycket PTL, “krav på att inhämta information om affärsförbindelsens syfte och art”. Viktigt är att dessa kontroller och bedömningar, enligt 3 kap. 14 § PTL sker med hänsyn till kundens riskprofil och andra relevanta omständigheter.

Då kundkännedomens kontroller, bedömningar och åtgärder ska göras utifrån kundens riskprofil, finns det, enligt 3 kap. 15-16 § PTL, situationer som möjliggör förenklade åtgärder

och situationer som kräver skärpta åtgärder. Om kund anses ha en hög risk ska verksamhetsutövaren vidta skärpta åtgärder, vilket innebär omfattande kontroller, bedömningar och utredningar i kundkännedomen, detta för att motverka den höga risken för penningtvätt. Exempelvis ska verksamhetsutövare vidta skärpta åtgärder om kunden alternativa den verkliga huvudmannen är PEP, detta innebär enligt 3 kap. 19 § första stycket PTL:

1. vidta lämpliga åtgärder för att ta reda på varifrån de tillgångar som hanteras inom ramen för affärsförbindelsen eller den enstaka transaktionen kommer,
2. tillämpa skärpt fortlöpande uppföljning av affärsförbindelsen enligt 13 § och övervaka aktiviteter och transaktioner enligt 4 kap. 1 § i förhöjd omfattning, och
3. inhämta godkännande från behörig beslutsfattare inför beslut om att ingå eller avbryta en affärsförbindelse.

2.3.4 Övervakning och rapportering

Övervakning och rapportering är det fjärde kapitel i PTL och här framgår det att verksamhetsutövaren har en övervakningsskyldighet och rapporteringsskyldighet av pågående affärsrelationer, enligt 4 kap. 1 § PTL. Verksamhetsutövaren ska övervaka och bedöma alla typer av avvikande aktiviteter som kan indikera penningtvätt, finansierng av terrorism eller annan brottslig aktivitet. Omfattningen av denna övervakning ska grunda sig på de risker som är identifierade i den allmänna riskbedömningen och i riskbedömningen av kunden, 4 kap. 1 § andra stycket PTL. Vidare framgår det av 4 kap. 3 § PTL att rapportering av avvikelser eller misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism ska anmälas till Polismyndigheten.

2.3.5 Behandling av personuppgifter

Femte kapitlet om *Behandling av personuppgifter* innehåller bestämmelser för två typer av aktörer: verksamhetsutövare och andra än verksamhetsutövare. Detta kapitel tillämpas när behandlingen av personuppgifter är delvis eller helt automatiserad, eller när uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter, 4 kap. 1 § PTL. Verksamhetsutövare får behandla personuppgifter för att uppfylla sina skyldigheter enligt lagen och måste bevara vissa handlingar och uppgifter i fem år, och vid behov längre för att förebygga brott såsom penningtvätt och finansiering av terrorism, 4 kap 3-4 § PTL.

2.3.6 Intern kontroll och anmälningar om misstänkta överträdelse

Sjätte kapitlet *Intern kontroll och anmälningar om misstänkta överträdelser* säger inledningsvis att verksamhetsutövare är skyldiga att upprätta rutiner och riktlinjer för hur man gör riskbedömningar, riskklassificering och övervakning av kunder i den interna kontrollen, 6 kap. 1 § PTL. Dessa interna rutiner skall utformas efter verksamhetsutövarens storlek och art, samt kopplat till den allmänna riskbedömningen, vilket betyder att vid en viss storlek på verksamhetens skall verksamhetsutövaren inrätta följande funktioner, enligt 6 kap. 2 § PTL:

1. utse en medlem av ledningsgruppen, verkställande direktören eller motsvarande befattningshavare som ska ansvara för att verksamhetsutövaren genomför de åtgärder som krävs för att följa denna lag och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen,
2. utse en person att löpande kontrollera att verksamhetsutövaren fullgör sina skyldigheter enligt denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen (centralt funktionsansvarig), och
3. inrätta en oberoende granskningsfunktion med ansvar för att granska de interna riktlinjer, kontroller och förfaranden som syftar till att verksamhetsutövaren ska fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Verksamhetsutövare måste tillhandahålla rapporteringssystem, detta för att möjliggöra anmälningar om misstänkta överträdelser av penningtvätt. Vidare ska verksamhetsutövaren vidta lämpliga åtgärder för att kunna skydda anställda och uppdragstagare från hot, hämnd eller andra fientliga åtgärder till följd av en rapportering av överträdelse kopplat till penningtvätt eller finansiering av terrorism, 6 kap. 4 § PTL. Enligt 6 kap. 4a § PTL måste verksamhetsutövaren säkerställa att en anställd eller uppdragstagare inte kan utsättas för repressalier till följd av rapportering av misstänkt fall av penningtvätt eller finansiering av terrorism.

2.3.7 Tillsyn och ingripande

Slutligen handlar det sjunde kapitlet i penningtvättslagen om *Tillsyn och ingripande*. Enligt 7 kap. 3 § första stycket PTL anges att verksamhetsutövare som bedriver verksamhet som omfattas av lagen är skyldiga att anmäla detta till Bolagsverket, deras penningtvättsregister. Vidare reglerar 7 kap. 11 § PTL vad som sker vid en överträdelse, tillsynsmyndigheten för respektive verksamhetsområde får utfärda ett föreläggande om rättelse, vid ringa överträdelse

och vid grövre överträdelse besluta om sanktionsavgift. Enligt 7 kap. 13 § tredje stycket PTL kan förmildrande omständigheter såsom verksamhetsutövarens samarbete med tillsynsmyndigheten och om verksamhetsutövaren snabbt åtgärdar bristerna var förmildrande omständigheter i val av ingripande från tillsynsmyndigheten. Sanktionsavgifter för en juridisk person får enligt 7 kap. 14 § första och andra stycket PTL högst sättas till två gånger vinsten, som gjorts till följd av lagöverträdelser, när detta belopp kan fastställas, och högst sättas till en miljon euro, sanktionsavgifter får ej understiga 5 000 kronor.

2.4 Redovisningskonsultens roll som tillsynspliktig

En redovisningskonsult är en person som erbjuder en rad tjänster inom redovisning, skatt, och företagsrådgivning till externa klienter. Den specifika omfattningen av redovisningskonsultens arbetsuppgifter kan variera, men vanliga arbetsområden inkluderar löpande redovisning, lönehantering, bokslutsarbete, upprättande av årsredovisningar, deklarationer och generell rådgivning. Det bör noteras att titeln "redovisningskonsult" inte är en skyddad yrkestitel, men det finns två branschorganisationer, Srf Konsulterna och FAR, som auktoriserar och reglerar praktiserande av yrket. (Revisorsinspektionen, u.å.)

Branschorganisationerna Srf Konsulterna och FAR ger båda ut ramverk med grundläggande direktiv och principer för redovisningsuppdrag. FAR ger ut REKO - Svensk standard för redovisnings- och lönetjänster, som är praxis för god yrkessed för Auktoriserade Redovisningskonsulter FAR och Auktoriserade Lönekonsulter FAR. REKO fastställer riktlinjer för att säkerställa hög kvalitet och korrekthet i redovisnings- och lönehantering för företag och organisationer. Syftet är att säkerställa att företagets redovisning och lönehantering är korrekt och tillförlitlig. Srf Konsulterna ger i sin tur ut sin egna praxis REX - Svensk standard för redovisningsuppdrag, som är norm för deras auktoriserade redovisningskonsulter. REX syftar till att reglera hur redovisningsbyråer, därmed redovisningskonsulter, ska utföra sina uppdrag och därmed säkerställa en hög kvalitet på redovisningen och vidare att etablerade principer och riktlinjer, såsom god redovisningssed etc, följs. Både REKO och REX innehåller bestämmelser om bland annat ansvar, oberoende, rapportering och dokumentation för att garantera att tjänsterna utförs enligt etablerade principer och riktlinjer. REX är en vidareutveckling av REKO och är således lika till sin utformning och innehåll. (FAR Online, 2023; Srf Konsulterna, u.å.)

Revisorer har länge haft en viktig roll i att förebygga ekonomisk brottslighet (Larsson, 2005a) men på senare år har även redovisningskonsulter spelat en viktig roll i och med Penningtvättsregelverket. Det som skiljer dem är dock att redovisningskonsulters uppgift inte är lagreglerad på samma sätt som revisorn. Enligt Ekobrottsmyndigheten (2020) har redovisningskonsulter "inte till uppgift att aktivt leta efter saker som gör att man kan misstänka att brott har begåtts eller är på väg att begås", till skillnad från revisorn.

2.5 Länsstyrelsen som tillsynsmyndighet

Länsstyrelsen fungerar som en förlängning av regeringen i länen och är ansvarig för att genomföra de mål som fastställts av riksdagen och regeringen inom olika politikområden, med beaktande av länets specifika förutsättningar (Regeringskansliet, 2014). Länsstyrelsen har bland annat hand om följande frågor och uppgifter; valmyndighet, samordna den regionala krisberedskapen, miljö, natur, näringsliv, social utveckling, djurskydd, jämställdhet, integration, transporter, infrastruktur och bostäder. Vidare har Länsstyrelsen ett tillsynsansvar enligt penningtvättslagen för vissa verksamhetsutövare som berörs av lagen. Följande verksamhetsutövare omfattas av Länsstyrelsen tillsyn; pantbanker, redovisningskonsulter, skatterådgivare, oberoende jurister som erbjuder vissa tjänster, postboxföretag, bolagsbildare, företagsmäklare och trustförvaltare. Det är Länsstyrelsen i Stockholm, Västra Götaland och Skåne som gemensamt har tillsynsansvaret för dessa verksamhetsutövare i hela landet. Länsstyrelsen Stockholm har tillsyns över följande län: Stockholms, Södermanlands, Gotlands, Västmanlands, Uppsala, Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, samt över utländska näringsidkare som driver verksamhet som omfattas av penningtvättslagen. Länsstyrelsen Västra Götaland har tillsyn över följande län; Västra Götalands, Hallands, Värmlands, Örebro, Dalarnas och Gävleborgs län. Länsstyrelsen Skåne har tillsyn över följande län: Skånes, Blekinges, Kronobergs, Jönköping, Kalmar och Östergötlands län. (Länsstyrelsen, u.å.)

I Länsstyrelsens tillsyn mot verksamhetsutövare som omfattas av penningtvättslagen är det inte brottslig verksamhet de i första hand letar efter. Tillsynsuppdraget handlar om att kunna förebygga brott relaterade till penningtvätt, detta genom att granska verksamhetsutövarens rutiner och riktlinjer. Tillsynsobjekten som Länsstyrelsen väljer ut för granskning ska utgå ifrån principen att de som löper störst risk för att utnyttjas i syfte att tvätta pengar och/eller finansiera terrorism ska granskas. Detta innebär att Länsstyrelsen granskar ett brett spektrum av tillsynspliktiga näringsverksamheter, allt från mindre till större företag, vilket inkluderar

både auktoriserade och icke-auktoriserade redovisningskonsulter. Vid en tillsyn av Länsstyrelsen mot en redovisningsbyrå skickas vanligtvist först ett brev där man begär in material, vidare kan Länsstyrelsen även göra stickprovskontroller av kundakter och slutligen kan Länsstyrelsen i vissa fall begära kompletterande material samt även genomföra platsbesök. (Håfström, 2022b)

2.7 Analysmodell

Studiens analysmodell tar sin utgångspunkt i referensramen och används för att analysera det empiriska materialet. Syftet med analysmodellen är att studera vilka brister som återfinns gällande redovisningskonsultens roll som tillsynspliktig samt hur Länsstyrelsen som tillsynsmyndighet tolkar penningtvättslagen. Analysmodellen är baserad på hur tillsynen går till samt redovisningskonsultens roll som tillsynspliktig. Den utgår från penningtvättslagen och hur detta regelverk har implementerats och övervakats av tillsynsmyndigheter. För att systematisera analysen har vi genomfört en dokumentanalys där vi identifierar och kategoriserar relevanta data med hjälp av specifika koder. Analysen bygger på fyra huvudkoder och flera underkoder, vilka har bestämts utifrån penningtvättslagens olika huvudområden, sanktionsbeslut tagna av Länsstyrelsen och Länsstyrelsens egna beskrivningar av sin hantering av penningtvätt på sin webbplats.

Tabell 2.7

Huvudkod	**Underkod**
Den allmänna riskbedömningen	Identifierade risker
	Identifierade riskfaktorer
	Hur stor är risken
Kundens riskprofil	
Kundkännedom	
Rutiner och riktlinjer	Behandling av personuppgifter
	Bolagets anställda och uppdragstagare
	Övervakning och rapportering
	Intern kontroll och anmälning av misstänkta överträdelser

3. Metod

I följande avsnitt kommer vi att gå igenom den forskningsmetod vi har valt att använda oss av, en kvalitativ dokumentstudie, och varför vi har valt att använda den. Vidare kommer vi att förklara hur vi har samlat in och valt de dokument vi har analyserat samt vårt tillvägagångssätt vid analys av dokumenten. Till sist en genomgång av den kritik som kan riktas mot vald metod.

3.1 Forskningsmetod

För att besvara vår forskningsfråga har vi valt att använda oss av en dokumentstudie av de sanktionsbeslut Länsstyrelsen gett ut till redovisningsbyråer gällande deras bristande hantering av penningtvätt. Dokumentstudier är vanliga metoder inom flera forskningsområden, däribland sociologi där det ofta används för att analysera juridiska domar (Maryam Salehijam, 2018). Flera forskningsartiklar där forskare har studerat just hur lagar tillämpas i praktiken och hur olika juridiska instanser har valt att döma, har använt sig av dokumentstudier i sin forskning (Bruno, 2015; Chen, 2023; San Juan, 2014). Vi har därav bedömt att det är en bra metod att använda vid besvarande av våra forskningsfrågor, då vår rapport bygger på hur en myndighet har tolkat en lag och hur lagen har tillämpats i praktiken.

3.2 Datainsamling och urval

Då studien har sin bakgrund i problematiken kring tillämpningen av penningtvättslagen i praktiken hos redovisningsbyråer började vi med att läsa på kring ämnet. Vi läste både om penningtvätt generellt hos Länsstyrelsen och Ekobrottsmyndigheten men även specifikt kopplat till redovisningsyrket hos branschorganisationerna FAR och SRF Konsulternas egna tidningar. Återkommande i branschtidningarna var diskussionen kring de sanktionsbeslut som Länsstyrelsen hade gett ut, vilka också är offentliga handlingar. Enligt Funck och Karlsson (2021) är det viktigt att det empiriska materialet som väljs vid en dokumentstudie uppfyller två kriterier: det ska kunna användas för att besvara forskningsfrågan och det ska bidra till det forskningsområde som uppsatsen har sin utgångspunkt i. Då vi ville undersöka hur redovisningsbyråer brister i sin hantering av penningtvättslagen samt Länsstyrelsens tolkning av lagen passade det bra att studera de beslut som kommit på området, utgivna av Länsstyrelsen själva. I dem sammanfattar de hur byråerna har agerat, vart Länsstyrelsen

menar att de brister samt hur Länsstyrelsen menar att lagen bör tillämpas. De kan i sin tur bidra till vårt valda forskningsområde redovisning genom att förklara hur Länsstyrelsen bedömde under de år sanktionsbesluten gavs ut och hur väl penningtvättslagen i praktiken har tillämpats under perioden. Det i sin tur kan ge oss en idé på hur praxis kan se ut framöver och förhoppningsvis bidra till att redovisningsbyråer kan förbättra sin hantering av penningtvätt och i slutändan få bukt med samhällsproblemet penningtvätt.

Utgångspunkten för datainsamlingen är alla Länsstyrelsens ingripande och sanktioner mot penningtvätt, som är utdömt till redovisningsbyråer. Länsstyrelsen har förutom tillsyn mot redovisningsbyråerna några andra tillsynsområden kopplade till penningtvätt och vi har uteslutet dessa. Tillsynen av redovisningsbyråer är, som tidigare nämnt, uppdelad i tre områden. Länsstyrelsen i Stockholm har tillsyn över Stockholms, Södermanlands, Gotlands, Västmanlands, Uppsala, Jämtlands, Västernorrland, Västerbottens och Norrbottens län samt filialer till utländska verksamhetsutövare som bedriver anmälningspliktig verksamhet i Sverige. Länsstyrelsen i Västra Götaland har tillsyn över Västra Götalands, Hallands, Värmlands, Örebro, Dalarnas och Gävleborgs län. Till sist har Länsstyrelsen i Skåne tillsyn över Skånes, Blekinges, Kronobergs, Jönköpings, Kalmar och Östergötlands län. Uppdelningen av antal registrerade redovisningsbyråer inom Länsstyrelsen i Stockholm och Västra Götaland är relativt likvärdig, medan Skåne har en betydligt lägre andel redovisningsbyråer registrerade i penningtvättsregistret.

Tabell 3.2.1

	Antal företag (registrerade i penningtvättsregistret)	**Antal ingripanden** (sanktionsbeslut och vitesföreläggande)	**Procentandel** (ingripanden av registrerade företag)
Stockholm	2851	16	0,56%
Västra Götaland	2668	34	1,27%
Skåne	1938	26	1,34%
Summa	*7457*	*76*	*1,02%*

Kommentar: "Företag" avser endast företag som bedriver verksamhet inom redovisning och som även är registrerade i penningtvättsregistret. Filialer till utländska verksamhetsutövare som bedriver anmälningspliktig verksamhet i Sverige har exkluderats ur tabellen på grund av brist på statistisk information. Källa: Retriever Business

I enlighet med offentlighetsprincipen är dessa beslut publika och vi har sammanställt vilka beslut som tagits som involverar redovisningsbyråer via Länsstyrelsens hemsida. Sedan har

vi, för att få tillgång till de faktiska besluten, hämtat dem från *FAR Online*. Totalt rör det sig om 76 st ingripanden som Länsstyrelsen gjort sedan den nya lagen om penningtvätt kom på plats, varav 72 st är sanktionsbeslut. Resterande 4 st ingripanden är vitesförelägganden och vi har uteslutit dessa då de endast är åberopanden från Länsstyrelsen till de berörda byråerna att komma in med kompletterande dokumentation på sin penningtvättshantering för att undvika att betala vite. Vitesförelägganden har således väldigt begränsat med information och vi har därmed beslutat att de inte bidrar nog till vår forskningsfråga för att inkluderas. Vi har vidare sammanställt samtliga ingripanden i en excel-fil där vi även har sammanställt basfakta. Denna basfakta inkluderar vilken jurisdiktion ingripandet tillhör, huruvida det är ett sanktionsbeslut eller vitesföreläggande, samt om beslutet blivit överklagad och senare avslaget, datum för beslut, tillsynsperiod, andel tillsynspliktig verksamhet, medeltal på antal anställda under tillsynsperioden och slutligen omsättningen under tillsynsperioden. Sammanställningen har hjälpt oss få en övergripande bild av de ingripanden Länsstyrelsen har gjort, all samlad information har dock inte använts för att besvara vår forskningsfråga. Det vi har valt att inrikta oss på är sanktionsbesluten, när besluten har tagits och vilken Länsstyrelse som tagit besluten.

Nedan följer en sammanställning av de sanktionsbeslut vi använt i vår analys sorterat på vilken region beslutet kommit ifrån samt vilket år beslutet utgetts:

Tabell 3.2.2

	2023	**2022**	**2021**	**>2021**	*Summa*
Stockholm	1	6	7	1	*15*
Västra Götaland	9	23	0	0	*32*
Skåne	15	10	0	0	*25*
Summa	*25*	*39*	*7*	*1*	*72*

Kommentar: Tabellen visar endast sanktionsbeslut för redovisningsbyråer, inte vitesförelägganden eller andra branscher än redovisningsbyråer. Källa: Länsstyrelsen och FAR Online

I de 72 sanktionsbeslut vi har granskat kan vi konstatera att ingen av de fällda redovisningsbyråerna har haft en tillräcklig allmän riskbedömning i enlighet med lagkraven. Detta betyder vidare att ingen av redovisningsbyråerna har haft tillräckliga riskprofiler av kunderna, kundkännedom eller rutiner och riktlinjer, då dessa ska baseras på den allmänna riskbedömningen. Här vill vi dock påpeka att de tre länsstyrelserna skiljer sig i sina

tillsynsärenden. Länsstyrelsen i Stockholm har i samtliga fall granskat riskprofilerna av kunderna, kundkännedomen och rutiner och riktlinjerna trots att den allmänna riskbedömningen varit otillräcklig. De har därmed granskat dessa punkter oaktat att den allmänna riskbedömningen är bristfällig. Länsstyrelsen i Västra Götaland har i sina sanktionsbeslut gjort en blandning, i övervägande del av sanktionsbesluten har man efter att ha konstaterat att den allmänna riskbedömningen inte är tillräcklig enligt lagkravet valt att avbryta sin granskning och inte vidare granska riskprofilerna, kundkännedomen och rutiner och riktlinjer. I 11 st av de totalt 36 st sanktionsbesluten har man dock fortsatt sin granskning och tittat vidare på kundens riskprofil, kundkännedomen samt rutiner och riktlinjer. Länsstyrelsen i Skåne har i sina sanktionsbeslut också gjort en blandning, i vissa tillsynsärenden har man granskat helheten medan i andra tillsynsärenden har man likt Västra Götaland stoppat sin granskning efter att ha konstaterat att den allmänna riskbedömningen är bristfällig. Totalt har Länsstyrelsen i Skåne granskat 25 byråer och kommit med sanktionsbeslut, av dessa är det 13 st beslut som endast har granskat den allmänna riskbedömningen och resterande 12 st har granskat helheten. Detta medför att våra resultat är baserade på en större datamängd gällande den allmänna riskbedömningen än övriga granskningsområden; riskprofil, kundkännedom och rutiner och riktlinjer.

Av de sanktionsbeslut där helheten är granskad finns vissa skillnader mellan Länsstyrelserna. Länsstyrelsen i Stockholm har valt att dela upp rutiner och riktlinjer i “Behandling av Personuppgifter”, “Bolagets anställda och uppdragstagare”, “Övervakning och rapportering” och “Intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser” medan Skåne har valt att utelämna rubrikerna “Bolagets anställda och uppdragstagare” samt “Intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser”. Skåne har även valt att inte använda sig av rubrikerna i sin faktiska bedömning, endast när de återger gällande bestämmelser. När de vidare återger hur byrån har agerat samt hur Länsstyrelsen gör sin bedömning använder de sig endast av huvudrubriken “Rutiner och riktlinjer”. Länsstyrelsen i Västra Götaland har ett antal olika sätt att strukturera sina texter på, sammantaget kan man säga att de genomgående främst använt sig av rubriken “Rutiner och riktlinjer” och de underrubriker som sedan följer ser olika ut i de olika sanktionsbesluten. Det medför att Länsstyrelsen i Stockholm har något mer utförliga beskrivningar av såväl hur byråerna har gått till väga som hur de brister i sin hantering, i jämförelse med Länsstyrelsen i Skåne och Västra Götaland. Detta speciellt med avseende på utbildning, lämplighetsprövning och skydd av personal samt intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser.

3.3 Dataanalys

För analys av vår data har vi använt oss av kodning via analysverktyget NVivo. Kodning i vårt fall utgörs av att vi delar in våra sanktionsbeslut i fyra huvudkoder och sedan använder vi underkoder för två av huvudkoderna, se kapitel 2.7 Analysmodell. Anledningen är att dessa två områden är extra omfattande. Huvudkoderna baseras på de fyra övergripande områden som redovisningsbyråer förväntas hantera enligt penningtvättslagen. Den första huvudkoden som används är för den allmänna riskbedömningen, den mest centrala delen i lagstiftningen. Vi har delat upp den allmänna riskbedömningen i tre underkoder som baserats på hur Länsstyrelsen förklarar den allmänna riskbedömningens olika delar på sin hemsida. Vidare har vi en huvudkod för kundens riskprofil och en för kundkännedomen. Till sist har vi en huvudkod för rutiner och riktlinjer där vi även här har delat upp den i underkoder. Dessa underkoder baseras på en initial genomläsning av ett tiotal sanktionsbeslut. I sanktionsbesluten inom Stockholms jurisdiktion återfinns dessa fyra rubriker som indelningar av granskningen av rutiner och riktlinjer. Våra huvudkoder har använts som uppdelning av vår empiri och analys. Underkoderna till rutiner och riktlinjer har också använts som underrubriker för 4.4 Rutiner och riktlinjer, för att förtydliga vår analys av det området. Vi har valt att inte använda oss av underkoderna som underrubriker för den allmänna riskbedömningen då dessa underrubriker inte tillför något till vår analys.

Kodning är något som förekommer inom både kvantitativ och kvalitativ forskning. Kodning och systematisk innehållsanalys är vanligt speciellt inom sociologi där det ofta används för att just analysera juridiska domar (Maryam Salehijam, 2018), vilka sanktionsbesluten är. Anledningen till att vi har använt oss av kodning är för att förenkla vår analysprocess genom att lättare hitta de teman och kategorier som finns i de olika dokumenten. Det har gjort att vi tydligare kan se vilka faktorer som varit av stor vikt för Länsstyrelsen kontra byråerna själva, då vi kunnat jämföra specifika aspekter av dokumenten med varandra utifrån de koder och kategoriseringar vi använt. Det har i sin tur gjort det lättare för oss att föra en analys av vårt material och koppla det till vår referensram.

Vår användning av kodning är en blandning av induktiv och deduktiv metod då vi har fastställt våra kategorier, och i dem våra koder, genom att först analysera några av sanktionsbesluten på en öppen kodningsnivå (Bryman & Bell, 2013). Den öppna kodningen utgjordes av att vi först djupgående gick igenom ett tiotal av sanktionsbesluten gemensamt, vilket hjälpte oss bestämma hur vi skulle koda resterande sanktionsbeslut och om koderna vi

först valt lämpar sig för vårt material. Sedan har vi använt de koderna och kategorierna vid vidare kodning av resterande sanktionsbeslut. Vid vår öppna kodning la vi främst fokus på sanktionsbesluten från Länsstyrelsen i Stockholm då dessa var de mest utförligt beskrivna sanktionsbesluten. Vi utgick främst från de rubriker som återfinns under Stockholms sanktionsbeslut och använde även dem som underkoder när vi kodade rutiner och riktlinjer. Detta är även direkt hänförligt till hur penningtvättslagen är uppbyggd. Den allmänna riskbedömningen delade vi dock främst in i underkoder utifrån Länsstyrelsens indelning av den allmänna riskbedömningen på deras hemsida (Länsstyrelsen, u.å.) eftersom vi ville vara extra tydliga i vår kodning kring de olika områdena med tanke på att den allmänna riskbedömningen är relativt omfattande i jämförelse med övriga delar.

Själva kodningen har inneburit att vi först identifierar vilka textstycken som hör till vilken huvudkod och/eller underkod. Vi har sedan studerat innehållet i de textstyckena och sedan avgjort vilka brister vi kan identifiera inom respektive område. Den kodning vi gjort har vi även delat upp i två delar, en för vad byråerna uppger att de har gjort och en Länsstyrelsens bedömning och riktlinjer för hur man bör hantera penningtvättslagstiftningen. Vi har gjort detta dels för att identifiera mönster i vad byråerna har gjort, alltså se om det finns likheter i hur de har tolkat och tillämpat penningtvättslagen. Det har även hjälpt oss att finna mönster i Länsstyrelsens tolkning av lagen och vad de olika Länsstyrelserna väljer att lägga vikt vid. Vi har också valt att dela upp kodningsdatan i tre olika “projekt” i NVivo utifrån de olika Länsstyrelserna, detta både för att lättare se skillnader och likheter mellan de olika Länsstyrelserna men även av rent praktiska skäl då NVivo fungerade bättre när den hade mindre material inläst samtidigt.

3.4 Metodkritik

Vi har valt att genomföra en kvalitativ dokumentstudie då det ger oss en djupare förståelse för hur penningtvättslagen tillämpas i praktiken av Länsstyrelsen och redovisningsbyråerna. Att vi dock enbart valt att använda oss av en dokumentstudie, istället för att komplettera med exempelvis intervjuer, gör att vi kan sakna vissa nyanser och förbise praktiska utmaningar.

En begränsning med vår dokumentanalys är risken för att de analyserade dokumenten har vissa tendenser och bias. De dokument vi har analyserat är allmänna handlingar utgivna av Länsstyrelsen, vilket blir passande då det är just Länsstyrelsens tolkningar som vi har valt att undersöka. Risken är dock att sanktionsbesluten är något vinklade till redovisningsbyråernas

nackdel, då de är just motiveringar till varför de inte uppfyller kraven som Länsstyrelsen ställer. Fördelen med att använda allmänna handlingar från en myndighet är dock att det ökar tillförlitligheten och validiteten i vår studie.

En ytterligare risk med dokumentstudien vi har genomfört är att de sanktionsbeslut vi har tagit del av och analyserat skiljer sig i omfattning mellan de olika jurisdiktionerna. Vi har valt att lägga extra vikt vid vad Länsstyrelsen i Stockholm uppger i sina sanktionsbeslut då dessa har de mest utförliga beskrivningarna och argumentationerna. Länsstyrelsen i Stockholm har dock, som ses i tabell 3.2.2, det lägsta antalet sanktionsbeslut av de tre jurisdiktionerna. Det medför risken att vi har ett något för tunt material att basera våra slutsatser på. Å andra sidan har vi använt allt det material som finns tillgängligt inom området, och vi har därmed inte uteslutit några potentiellt användbara sanktionsbeslut från vår analys.

Ännu en risk är subjektiviteten i våra tolkningar. Då vi har använt oss av en tematisk analys kan vår egen förförståelse och våra forskningsfrågor ha påverkat hur vi har analyserat och tolkat vårt material. Då vi är två personer som har kodat sanktionsbesluten men delat upp dem mellan oss gör även detta att det kan finnas vissa skillnader mellan hur vi har tolkat. Ett förslag på förbättring av metoden hade således varit att vi båda kodat samtliga sanktionsbeslut och sedan sammanställt vad vi hittat. Vi valde dock att inleda vår kodning med en pilotstudie där vi gemensamt kodade tio sanktionsbeslut för att säkerställa att vi har en gemensam bild av hur kodningen ska gå till och hur brister identifieras. Vidare har vi sett till att alltid ta upp oklarheter vi hittar i sanktionsbesluten och diskuterat dem mellan oss. Vi har alltid försökt sträva efter att ha en rättvis och balanserad bild av ämnet och det material vi har analyserat och har löpande övervägt vilka bias vi kan ha som i sin tur kan påverka vårt resultat.

Sammanfattningsvis har vi genom att använda en kvalitativ dokumentanalys kunnat få djupgående insikter inom vårt forskningsområde, dock har det även inneburit vissa begränsningar kring generaliserbarhet och potentiell subjektivitet. Vi har aktivt arbetat för att minimera dessa begränsningar genom en strukturerad och transparent process.

4. Empiri och Analys

I kapitlet för Empiri och Analys presenteras en analys av det empiriska materialet. För att organisera och strukturera vår analys har materialet delats in i rubriker som motsvarar de huvudkoder vi använt för att analysera sanktionsbesluten. Vi inleder med Allmän riskbedömning, sedan Kundens riskprofil, Kundkännedom och till sist Rutiner och riktlinjer. De underrubriker som behandlar Rutiner och riktlinjer har valts med utgångspunkt i våra underkoder.

4.1 Allmän riskbedömning

Enligt 2 kap 1§ penningtvättslagen ska "En verksamhetsutövare [...] göra en bedömning av hur de produkter och tjänster som tillhandahålls i verksamheten kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism och hur stor risken är för att detta sker", det är detta som syftar till den allmänna riskbedömningen.

Följande brister har identifierats i den allmänna riskbedömningen hos de fällda byråerna:

- Inte lämnat in en allmän riskbedömning alls
- Hänvisningar till fel lag
- Anpassar inte till verksamhetens storlek och art
- Använder inte checklistor och mallar på korrekt sätt
- Inte uppger en fullständig lista på sina tillhandahållna tjänster
- Inte identifierar risker förknippade med tillhandahållna tjänster
- Inte identifierar riskfaktorer förknippade med tillhandahållna tjänster
- Analyser är inte djupgående nog
- Otillräcklig reflektion över hur stor risken att utnyttjas för penningtvätt är
- Otillräcklig dokumentation och utvärdering av den allmänna riskbedömningen

För det första har Länsstyrelserna över samtliga jurisdiktioner identifierat ett antal fall av redovisningsbyråer som bygger sin allmänna riskbedömning på penningtvättslagen från 2009, istället för den nya penningtvättslagen från 2017. Länsstyrelserna bedömer således att dessa byråer låtit bli att sätta in sig i det nya regelverket och därmed inte följer den nuvarande penningtvättslagstiftningen, vilket utgör en direkt överträdelse mot penningtvättslagen. Detta tyder på en brist på kunskap hos redovisningsbyråerna om penningtvättslagen och de skyldigheter som en redovisningsbyrå har.

Den allmänna riskbedömningen ska utformas med hänseende till verksamhetens storlek och art. Någon beskrivning på hur en sådan utformning ska göras återfinns inte i sanktionsbesluten, men Länsstyrelserna påpekar ändå att det är en återkommande brist hos byråerna att en sådan avvägning inte har gjorts. Den allmänna riskbedömningen ska som sagt ligga till grund för resterande delar av penningtvättshanteringen hos redovisningsbyråerna. Trots detta är det flera byråer som antingen inte lämnat in en allmän riskbedömning alls på Länsstyrelsernas förfrågan eller som endast uppger vilka tjänster de tillhandahåller, utan någon form av koppling till risken med dessa tjänster. Detta utgör en självklar och allvarlig överträdelse av lagen enligt Länsstyrelserna.

Vidare är det många av byråerna som använder sig av någon typ av mallar för sin allmänna riskbedömning. Återkommande är att byråer uppger att de använder sig av mallen *Checklista 150.3 Riskbedömning av byråns verksamhet* från Srf Konsulterna, speciellt inom Skånes jurisdiktion. Andra byråer har uppgett att de använder sig av mallar från FAR och/eller egna interna mallar för sin riskbedömning. Länsstyrelsen i Skåne uppger att mallar kan "ses som ett stöd vid framtagandet av ett företags allmänna riskbedömning" men att det krävs mer än en mall för att uppfylla de krav som penningtvättslagen ställer. Av de byråer som använder sig av mallar, både branschorganisationers mallar och egna, hänvisar Länsstyrelserna till att de saknar en "beskrivning, analys och bedömning av hur företagets produkter och tjänster kan utnyttjas för penningtvätt" samt i ett annat fall "hur ett utnyttjande av bolagets tjänster rent faktiskt skulle kunna gå till". Länsstyrelserna verkar således anse att användandet av mallar i vissa fall utgör en brist då de inte blir tillräckligt anpassningsbara efter den specifika byråns förutsättningar.

Ett annat identifierat tema bland de fällda byråerna är att de uppger vilka tjänster de tillhandahåller men inte ger en fullständig lista. En del byråer uppger även tjänster som de *inte* tillhandahåller och argumenterar för att detta minskar risken för att de utnyttjas för penningtvätt. Länsstyrelsen i Stockholm skriver i ett av dessa fall att "Den omständighet att bolaget inte tillhandahåller vissa tjänster kan [...] inte tas till intäkt för att det skulle innebära en minskad risk med de tjänster som tillhandahålls i verksamheten", något som är återkommande även i Skåne och Västra Götaland. Utöver att de fällda byråerna inte fullt ut identifierar sina tjänster korrekt, brister majoriteten i att de inte heller identifierar vilka risker som finns kopplade till byråns tjänster och hur ett utnyttjande hade kunnat ske. Även de byråer som har identifierat risker samt hur ett utnyttjande hade kunnat gå till brister i att

analysera “hur dessa tillvägagångssätt utgör en risk just med bolagets tjänster”, riskerna måste alltså vara tätt sammankopplade med byråns specifika verksamhet och tjänsteutbud.

När risker har identifierats menar Länsstyrelserna att dessa risker och bolagets tjänster ska kopplas till ett antal riskfaktorer. Återkommande i samtliga sanktionsbeslut inom Länsstyrelsen i Stockholm är formuleringen att dessa riskfaktorer ska inkludera “vilka risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan antas föreligga avseende verksamhetens tjänster, kunder, distributionskanaler, geografiska riskfaktorer och verksamhetsspecifika omständigheter”. Av de fällda byråerna i samtliga jurisdiktioner är det flertalet som inte nämner riskfaktorer alls, och därmed blir direkt underkända av Länsstyrelserna, medan några har skrivit om sina identifierade riskfaktorer men inte med den utförlighet som Länsstyrelserna kräver. En byrå i Västra Götaland brister i följande; “Vidare har bolaget inte angett några risker kopplade till verksamhetens geografiska anknytningar. Bolaget har bland annat bedömt att risknivån är högre avseende kunder som är verksamma utanför Sverige jämfört med kunder som är verksamma inom Sverige. Trots att bolaget har bedömt att dessa kunder har en högre risknivå framgår det inte *vilka* risker som kan förknippas med dessa kunder. Bolaget har inte heller analyserat och bedömt vilka risker som kan förknippas med förekommande distributionskanaler. Även här har bolaget bedömt att det finns vissa distributionssätt som innebär en större risk, utan att motivera risknivån eller beskriva *vilka* risker som kan förknippas med de angivna distributionssätten”. Det krävs alltså, enligt Länsstyrelserna, en djupare analys om hur riskfaktorerna, enskilt och i kombination med varandra, kan utnyttjas för penningtvätt. Ett exempel Länsstyrelserna ger i ett antal sanktionsbeslut är att vissa tjänster kanske bedöms som låg risk men dess distributionskanal bedöms som hög risk, det innebär att den sammanvägda risken därmed blir en medelhög risk. Denna form av längre resonemang saknas i de allmänna riskbedömningar som Länsstyrelserna har fällt.

Det framgår även i sanktionsbesluten att byråerna saknar resonemang kring hur stor sannolikheten är för att de identifierade riskerna inträffar samt hur stor den sammanvägda risken i verksamheten därmed är. En stark majoritet av de fällda byråerna anger endast att deras verksamhets risk är låg eller medel, utan vidare förklaring till hur de kommit fram till denna risknivå. Dessa byråer, anser Länsstyrelserna, uppnår inte kraven i penningtvättslagen. Ett fåtal byråer har ändå en beskrivning på hur de kommit fram till sin risknivå, och vissa av dem har även satt risknivåer på deras olika tjänster och/eller identifierade riskfaktorer. I ett sanktionsbeslut inom Stockholms jurisdiktion anges att bolaget i fråga anger risknivån hög,

medel eller låg på samtliga av sina tjänster och kundstrukturer. Vidare beskrivs i samma fall att “I anslutning till respektive tjänst uppger bolaget även, som en motivering av den bedömda risken, vad som får förstås vara varningssignaler som bolaget ska vara vaksamt kring. Bolaget uppger exempelvis att bokslut, årsredovisning och affärsrådgivning utgör av bolagets verksamhet och tilldelar tjänsterna risknivån M, samt uppger som motivering av risken ologiska aktieägartillskott/egna insättningar och felvärderade poster. Det finns även kortfattade kommentarer till bedömningen av risknivån för vissa kundstrukturer”. Här underkänns byrån då Länsstyrelsen inte anser att det finns tydlig nog koppling mellan analysen av riskfaktorer och analysen av bedömd risknivå. Liknande fall återfinns i övriga jurisdiktioner. Samtliga delar i den allmänna riskbedömningen måste alltså kopplas ihop och analyseras enhetligt, enligt Länsstyrelserna.

I en del sanktionsbeslut har byråerna lyft att de har mångåriga relationer till sina kunder och att det därmed minskar risken att byråerna utnyttjas för penningtvätt. Det är inte en syn som Länsstyrelserna delar. De menar att riskreducerande faktorer måste kopplas till specifika risker och riskfaktorer som identifierats i den allmänna riskbedömningen för att effektiviteten av den faktorn ska kunna bedömas. Annars uppnår inte den allmänna riskbedömningen det analytiska djup som Länsstyrelserna bedömer att penningtvättslagen kräver.

Vidare anger Länsstyrelserna att en stor andel byråer brister i att dokumentera och regelbundet utvärdera och uppdatera sin allmänna riskbedömning. Ett flertal byråer hänvisar till sin verksamhets storlek och anger att de som en mindre byrå inte behöver dokumentera en allmän riskbedömning då denna är en till synes implicit handling i bolaget. I enlighet med Länsstyrelsernas tidigare tillhandahållna information är den allmänna riskbedömningen en pågående process och Länsstyrelserna framhåller därmed att dessa handlingar ska utvärderas minst en gång per år. Endast ett fåtal av de fällda byråerna har uppgett att de löpande utvärderar sin allmänna riskbedömning, av dessa har Länsstyrelserna inte kommenterat att någon brist i detta hänseende återfinns.

Det vi kan se utifrån Länsstyrelsernas sanktionsbeslut är att de lägger stor vikt i att byråerna ska ha djupgående analyser där de motiverar sin hantering av penningtvättslagen och de bedömningar de har gjort. Detta är inget vi egentligen återfinner i penningtvättslagen. I penningtvättslagen står det att byråerna ska redogöra för hur deras tjänster kan utnyttjas för penningtvätt, vilka riskfaktorer som kan identifieras och hur stor risken är att de identifierade riskerna inträffar. När Länsstyrelserna motiverar sina bedömningar hänvisar de till

avsaknaden av en djupgående analys och motiveringar i flera led, men det är inget som explicit skrivs ut som ett krav i penningtvättslagen. Vi kan således förstå att byråerna, som troligen utgått främst från penningtvättslagen och inte Länsstyrelsernas tolkning av lagen, har agerat på sättet de gör. Samtidigt kan den bedömning som Länsstyrelserna gör förstås, då det finns en tydlig avsaknad i vidare analyser kring de bedömningar som byråerna har gjort.

Sammanfattningsvis brister byråerna i att identifiera samtliga av sina tjänster, identifiera vilka risker som finns med de tjänsterna samt vilka riskfaktorer som kan förknippas med de riskerna. Vidare brister de i att ange sannolikheten för och storleken på de risker som identifierats samt att på ett tydligt sätt redogöra för hur de kommer fram till dessa bedömningar. Byråerna brister i att dokumentera en djupgående analys av olika delar av den allmänna riskbedömningen. Till sist brister även byråerna i att anpassa sin allmänna riskbedömning efter verksamhetens storlek och art samt att löpande uppdatera sin allmänna riskbedömning.

4.2 Kundens riskprofil

I de gällande bestämmelserna återges under *Riskbedömning av kunder* att riskprofilen tar sin utgångspunkt i att den allmänna riskbedömningen och verksamhetsutövarens kännedom om kunden. Vidare ska kundens riskprofil kontinuerligt följas upp under pågående affärsförbindelse och när anledning finns ska riskprofilen korrigeras.

Följande brister har identifierats gällande kundens riskprofil hos de fällda byråerna:

- Inte har en riskprofil för sina kunder
- Otillräckliga mallar
- Bristande analys och motivering till riskprofil
- Bristande system för hur riskprofilen bestäms
- Inte kontinuerligt följer upp och uppdaterar kundens riskprofil

Genom att analysera hur Länsstyrelserna bedömer redovisningsbyråernas riskprofiler för sina kunder kan vi se att det finns vissa likheter och skillnader både mellan hur Länsstyrelserna och byråerna har tolkat lagen och mellan hur de tre olika Länsstyrelserna bedömer. Vår analys av sanktionsbesluten visar att Länsstyrelsen, återigen, kräver en mer detaljerad och individuell analys än vad som uttryckligen krävs i penningtvättslagen. Det fjärde penningtvättsdirektivet bygger på det riskbaserade förhållningssättet, men penningtvättslagen

specificerar inte nödvändigtvis detaljerna i hur denna bedömning ska utföras. Detta visar på en strävan från Länsstyrelsernas sida att tillämpa lagens intentioner på ett mer utförligt sätt.

Ett antal av de fällda redovisningsbyråerna har inte återgett att de har en riskprofil alternativt att de inte antar kunder som "anses ha en [hög] riskprofil", detta bedöms som en direkt överträdelse mot penningtvättsregelverket och Länsstyrelserna har därmed bedömt de byråernas riskprofiler som otillräckliga. Majoriteten av byråerna uppger dock att de utformar en riskprofil för sina individuella kunder utifrån mallar och/eller frågeformulär. En byrå i Västra Götaland uppger att "Bedömningen sker enligt en mall, för varje enskild kund". Byråerna använder sedan dessa mallar för att utforma en riskprofil där majoriteten uppger att de värderar sina kunders risk antingen som låg, medel eller hög risk. Ett flertal byråer uppger att de använder sig av mallar från Srf Konsulterna, främst den färdiga mallen *150.5 Riskbedömning av kund* som innehåller ja/nej frågor kopplade till kundens verksamhet, kundens produkter och tjänster, kundens transaktioner, kundens geografi samt kundens interna/externa kontroller, för att bedöma vilken riskprofil deras kund ska tilldelas. En byrå inom Skånes jurisdiktion uppges använda sig av en mall som beskrivs på ett snarlikt sätt till Srf:s mall men med tillägget av ett "fritextfält där man kan redogöra för förhållanden som indikerar låg respektive hög risk, samt en åtgärdsplan där eventuella åtgärder kan beskrivas". En byrå inom Stockholms jurisdiktion uppger att de använder sig av en egen mall där de "utifrån olika riskfaktorer: geografiskt läge, kontanthantering, system, insyn/behörighet, kundkategorier samt bransch kommer fram till ett riskvärde som sedan omräknas till en riskscore. Riskscoren indikerar om risken med kunden är låg, måttlig, hög eller mycket hög.".

I ett fall i Skåne där en byrå har använt sig av Srf:s mall *150.5 Riskbedömning av kund* har de valt att komplettera denna mall med mall *310.1-2 Antagande av ny kund, 150.4 Kundkännedom, 150.7 Bedömning av misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism* samt *315.1 Omprövning av uppdrag*. Här bedömer Länsstyrelsen i Skåne att byrån utifrån dessa mallar tar hänsyn till kundspecifika faktorer och omständigheter, vilket i deras bedömning skapar tillräckliga förutsättningar att göra en bedömning av kundens riskprofil. Det som byrån brister i är att deras allmänna riskbedömning inte är tillräcklig, vilket i sin tur gör att byråns riskprofiler inte kan bestämmas fullt ut. Länsstyrelsen i Stockholm gör en annan bedömning i ett liknande fall. I det fallet har byrån använt sig av Srf:s mallar 150.5 och 315.1 samt kompletterande kommentarer från den som bedömt riskprofilen. Detta räcker inte, enligt Länsstyrelsen i Stockholm, för att uppfylla de krav som ställs i enlighet med penningtvättslagen. De uppger att "Det går dock inte av nyssnämnda mall att utläsa hur

bedömningen av den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med bolagets kunder går till. Bolaget ställer ett antal frågor relaterade till kunden som kan besvaras med ja/nej-svar, men det framgår inte vilken avvägning som görs vid bestämmande av huruvida kunden förknippas med låg, medel eller hög risk utifrån den inhämtade informationen om kunden. Bolaget har inte heller ställt upp vilka kriterier som finns för riskklassificeringen som gör att kunden får en viss riskprofil."

Återkommande i Länsstyrelsernas bedömningar är att de menar att det saknas en vidare analys av vilka svar på de frågeformulär eller mallar som fylls i som indikerar vilken sorts risk. Det framgår alltså inte, enligt Länsstyrelserna, *hur* mallarna eller frågeformulären används för att värdera risken för varje enskild kund. Men som vi har konstaterat innan återfinns skillnader mellan hur Länsstyrelsen i Stockholm och Länsstyrelsen i Skåne resonerar. Dock har vi inte tillgång till bakomliggande material och kan därmed inte uttala oss i om det finns tydliga kvalitetsskillnader i inskickat material som ligger till grund för skillnaden i beslut.

Länsstyrelsen i Skåne finner i ett fall att bristen hos en byrå baseras i att det "saknas ett system för att ta fram kundriskbedömningar", alltså en beskrivning av "hur man kommer fram till vilken riskprofil kunderna ska få". Liknande uppges i ett fall i Västra Götaland att bolaget inte har "kopplat den angivna risknivån för respektive kund till en bedömning. Det går [...] inte att utläsa hur bolaget gjort bedömningen att en viss kund är förknippad med en viss risk". Vi återfinner att Länsstyrelsen i Stockholm i samtliga fall anser att det krävs en *ännu* djupare analys än endast ett system för att de fällda byråerna ska uppnå lagkravet gällande riskbedömning av kunder. Länsstyrelsen i Skåne och Västra Götaland verkar främst kräva att riskanalysen ska göras utifrån en bedömning som byrån gör, medan Länsstyrelsen i Stockholm menar att ytterligare analys krävs. Enligt Länsstyrelsen i Stockholm räcker det inte att enbart ge exempel på omständigheter som indikerar låg eller hög risk, det krävs även att byrån ställer upp kriterier för riskklassificeringen. Dessa kriterier ska även värderas, i ett fall uppger Länsstyrelsen i Stockholm följande brist hos en byrå: "har [...] inte redogjort för vad som händer om en kund till exempel uppvisar två faktorer som indikerar hög risk och en som indikerar låg risk". Denna formulering är återkommande i ett flertal andra fall. Detta kan anses vara en strängare tolkning än vad som exakt krävs enligt penningtvättslagen, som endast specificerar att bedömningen bör vara grundad i de riskfaktorer som identifierats i den allmänna riskbedömningen. Penningtvättslagen anger inte exakt vilka kriterier som måste

användas för riskklassificeringen eller hur dessa ska kopplas samman och vägas mot varandra.

Sammanfattningsvis kräver de nuvarande föreskrifterna att riskbedömningen av kunder baseras på den allmänna riskbedömningen och företagets kundkännedom. Kunden ska kontinuerligt följas upp och deras riskprofil ska justeras vid behov. Vissa fällda redovisningsbyråer har inte specificerat en riskprofil, vilket är en direkt överträdelse av lagen. Majoriteten av byråerna använder mallar och frågeformulär för att bedöma kunders risknivå, flertalet använder Srf Konsulternas mallar. Bedömningarna varierar mellan Länsstyrelserna, kort sagt kräver Länsstyrelsen i Stockholm mer djupgående analys och tydliga kriterier för riskklassificering.

4.3 Kundkännedom

Det krävs att en redovisningsbyrå har viss kännedom om en potentiell kund för att ingå eller upprätthålla en affärsförbindelse med kunden samt utföra enstaka transaktioner åt denne. Åtgärder som ska vidtas för kundkännedom är identifiering och kontroll av kunden samt information om och uppföljning av affärsförbindelsen med kunden. Omfattningen av kundkännedomen och åtgärder bestäms av riskprofilen och andra relevanta omständigheter.

Följande brister har identifierats gällande kundkännedom hos de fällda byråerna:

- Otillräcklig beskrivning av hur kontroller genomförs
- Otydligheter gällande verklig huvudman och alternativ verklig huvudman
- Otillräcklig kontroll av affärsförbindelsens syfte och art
- Bristande beskrivning av utökade och förenklade kundkännedomsåtgärder
- Bristande uppdatering av kundkännedomen

Kundkännedomen som ska utföras är bl.a. id-kontroll, kontroll av verklig huvudman samt PEP-kontroll, detta har vi kunnat konstatera i sanktionsbesluten att nästan alla redovisningsbyråerna har gjort. Dock anmärker Länsstyrelserna i flertalet fall på att det saknas en dokumentation/beskrivning kring *hur* denna kontroll utförts. Samma sak gäller vid kontroll av huruvida kunden är etablerad i ett högrisktredjeland, något som, likt PEP, bör utlösa utökade kundkännedomsåtgärder. Det saknas även i ett flertal fall beskrivningar på hur identitetskontrollerna genomförs när kunden i fråga är en fysisk person, inte juridisk. Även när det uttryckligen står hur byrån kontrollerar vissa identitetshandlingar, oavsett om kunden i fråga är en fysisk eller juridisk person, krävs ibland ytterligare förtydliganden enligt

Länsstyrelserna. Länsstyrelsen i Stockholm är återkommande mer tydlig i vad det är som brister hos byråerna inom kundkännedom, i jämförelse med Länsstyrelserna i Skåne och Västra Götaland som främst endast uppger att det saknas riktlinjer för hur kontroller ska ske i allmänhet. Något som är återkommande i Stockholm är att byråer skriver att "ID-kontroll av fysiska personer sker genom att körkort, pass eller annan idhandling visas", varpå Länsstyrelsen i Stockholm har påpekat att formuleringen "annan idhandling" inte godtas då det inte är specificerat vad som menas med en alternativ ID-handling. Vidare vid exempelvis kontroll av verklig huvudman anser Länsstyrelsen i Stockholm att en kontroll av uppgifterna i Bolagsverkets register inte är att anse som tillräcklig, "risken med kundrelationen kan medföra att ytterligare kontroller av den verklige huvudmannen behöva göras". Det krävs alltså vidare kontroll för att säkerställa att personen i fråga verkligen är den verkliga huvudmannen för kunden, mer än vem som är registrerad som verklig huvudman hos Bolagsverket. Dessutom saknas kontrollering av potentiell verklig huvudman för fysisk person överhuvudtaget i flera fall, enligt de granskningar som har gjorts av Länsstyrelsen i Stockholm. Även gällande alternativ verklig huvudman återfinner Länsstyrelserna en del brister hos de fällda byråerna. Det framgår i flera fall inte hur rutinen för att utse en alternativ verklig huvudman ser ut och i ett par fall uppges endast motsägelsefulla förklaringar; "bolagets rutiner är motsägelsefulla på så sätt att det både framgår att som alternativ verklig huvudman ska utses styrelseordföranden samt att till alternativ verklig huvudman ska utses den person som bedöms ha mest inflytande". Det krävs alltså, enligt Länsstyrelserna, ökad tydlighet för att uppnå de krav som ställs i penningtvättslagen.

I ett flertal fall inom Stockholms jurisdiktion uppger byråer att de kontrollerar identiteten på kundens företrädare genom att den kundansvarige redovisningskonsulten är deklarationsombud för kunden (och i vissa fall även för kundens företrädare) hos Skatteverket. Inte heller detta är tillräckligt enligt Länsstyrelsen i Stockholm. I penningtvättslagen står det att det ibland går att förlita sig på åtgärder som utförs av en utomstående gällande identitetskontroll. Länsstyrelsen menar dock att "Skatteverket är inte en sådan utomstående som avses i penningtvättslagen och bolaget kan därför inte förlita sig på åtgärder för kundkännedom som vidtagits av myndigheten". Detta på grund av att verksamhetsutövaren (byrån) inte "på begäran kan få del av den dokumentation som ligger till grund för uppgifterna" (3 kap. 21 § 1 st. PTL). Att därmed förlita sig på identitetskontroll genom Skatteverkets uppgifter utgör därmed en brist i hanteringen av penningtvättsregelverket enligt Länsstyrelsen i Stockholm.

Enligt penningtvättslagen ska kundkännedomen uppdateras vid behov eller minst en gång per år, något som de flesta byråer även uppger att de gör. Länsstyrelserna påpekar dock i majoriteten av dessa fall att det saknas en utförlig beskrivning av *hur* den uppdaterade kundkännedomen genomförs samt vad som räknas som en sådan omständighet som kräver uppdaterad kundkännedom. Länsstyrelsen i Stockholm beskriver i ett fall att "Bolagets fortlöpande uppföljning, att bedöma av handlingarna, styrs heller inte av den risk som kan förknippas med den enskilda kundrelationen". De anser alltså att uppföljningen av kundkännedomen ska grunda sig i kundens tilldelade riskprofil, exempelvis i att det kan kräva mer frekvent uppföljning vid en högre riskprofil. Dessutom ska en högre riskprofil hos en kund utlösa ökade kundkännedomsåtgärder enligt penningtvättslagen, vilket är något som återfinns i majoriteten av de fällda byråernas svar. Vad Länsstyrelserna dock saknar är återigen en utförlig beskrivning av *hur* de ökade åtgärderna ska genomföras. Flertalet byråer tar upp att de vid en högre riskklassning kontrollerar varifrån kundens och/eller dess företrädares ekonomiska medel härrör, som ett exempel på en ökad kundkännedomsåtgärd. Länsstyrelserna menar dock att byråerna brister i att förklara hur denna kontroll genomförs. En del byråer brister även i att de endast ger *exempel* på åtgärder som kan vidtas, inte en heltäckande lista på samtliga åtgärder som utförs vid en högre riskklassning. Samma gäller vid förenklade åtgärder för kundkännedom.

Samtliga kundkännedomsåtgärder, oavsett om dessa är förenklade, grundliga eller utökade, ska dokumenteras enligt penningtvättslagen. Detta framgår inte alltid att byråer gör, vilket är en brist enligt Länsstyrelserna. En byrå inom Skånes jurisdiktion uppger att vid uppstarten av ett nytt uppdrag kontrolleras samtliga företagsrespresentanders körkort/id-handlingar, detta är "Dock inget som dokumenteras pga. GDPR." Detta menar dock Länsstyrelserna på är en felaktighet; GDPR är inte en anledning till att inte dokumentera och bevara kundkännedomsåtgärder såsom id-kontroll. All hänvisning till GDPR som motivering till varför olika vidtagna kundkännedomåtgärder ej dokumenteras och bevaras saknar betydelse i detta sammanhang. Det framgår heller inte, i många fall, om dokumentation sker av den uppdaterade kundkännedomen.

Utöver kontroll av identitetshandlingar behöver byrån kontrollera affärsförbindelsens syfte och art. Återigen uppger Länsstyrelserna att ett antal av byråerna brister i att förklara *hur* denna kontroll genomförs. I granskningen av ett bolag inom Länsstyrelsen i Stockholms jurisdiktion uppges att "bolagets dokument [...] avser visserligen att kartlägga kundens verksamhet, produkter/tjänster samt kundens kunder men den avser inte inhämta information

om vilka av bolagets tjänster kunden vill nyttja och i vilken omfattning, vilket är en brist". Byrån bör alltså dokumentera hur kunden avser utnyttja byråns tjänster och vad syftet med affärsförbindelsen är, samt ha dokumenterade rutiner på hur denna information inhämtas, enligt Länsstyrelserna. Anledningen till att detta ska dokumenteras och hanteras är att Länsstyrelserna menar att affärsförbindelsens syfte och art ska ligga till grund för den riskbedömning som görs av kunden, i och med att exempelvis vissa tjänster som bolaget tillhandahåller kan vara förknippade med olika hög risk.

Sammanfattningsvis måste redovisningsbyråer ha kännedom om potentiella kunder för att ingå eller upprätthålla affärsförbindelser och utföra transaktioner. Kundkännedom kräver identifiering, kontroll och uppföljning av affärsförbindelsen baserat på kundens riskprofil och andra relevanta faktorer. Kontroller inkluderar kontroll av ID-handling, verklig huvudman och PEP. Dokumentation saknas ofta, speciellt vid kontroll av verklig huvudman och identitet hos fysiska personer. Uppdatering av kundkännedomen måste ske årligen eller vid behov. Alla åtgärder ska dokumenteras, och brist på detta är vanligt enligt Länsstyrelserna. Byråer måste också kontrollera affärsförbindelsens syfte och art och dokumentera detta för att underlätta riskbedömning enligt penningtvättslagen.

4.4 Rutiner och riktlinjer

Likt riskprofil och kundkännedom ska redovisningsbyråernas rutiner och riktlinjer ta sin utgångspunkt ur den allmänna riskbedömningen. Inom rutiner och riktlinjer finns, som tidigare nämnt, vissa små skillnader mellan Länsstyrelserna. Vi har valt att strukturera detta kapitel efter Länsstyrelsen i Stockholms underrubriker; "Behandling av Personuppgifter", "Bolagets anställda och uppdragstagare", "Övervakning och rapportering" och "Intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser".

Följande brister har identifierats gällande rutiner och riktlinjer hos de fällda byråerna:

- Bristande rutiner och rutiner för behandling och förvarande av personuppgifter
- Obefintlig lämplighetsprövning av personal och verksamhetsutövare
- Bristfällig utbildning av personal och verksamhetsutövare
- Bristfälliga rutiner och riktlinjer för skydd av personal och verksamhetsutövare
- Otillräcklig övervakning och rapportering
- Otydliga rutiner för identifiering av misstänkt aktivitet
- Användning av icke-anpassade mallar

- Bristande rutiner för bevarande av information
- Otillräckliga kontrollfunktioner
- Otillräckliga rutiner för anmälan av misstänkta överträdelser
- Bristande dokumentation av rutiner och riktlinjer

4.4.1 Behandling av personuppgifter

Paragraferna om *Behandling av personuppgifter* i penningtvättslagen är främst ett stöd för hur personuppgifter ska behandlas och bevaras i frågor rörande kundkännedomen. Som lagen fastslår måste verksamhetsutövare ha dokumenterade rutiner och riktlinjer för behandling av personuppgifter. Dessa ska minst bevaras i fem år men myndigheter, såsom Polismyndigheten, har rätt att be om verksamhetsutövare att bevara uppgifterna längre än så, högst 10 år. I Länsstyrelsernas sanktionsbeslut har vi identifierat några fall där redovisningsbyråer valt att bevara dessa uppgifter i 10 år och då kräver Länsstyrelserna en utförlig motivering till varför och hur man kommit till beslutet att förvara dessa i 10 år. Bland de byråerna som har valt att bevara dessa uppgifter i 10 år hänvisar flertalet till REX. Här menar dock Länsstyrelsen i Stockholm att detta inte är att anses vara en tydlig koppling till penningtvättslagen i byråernas argumentation. Det framgår även i sanktionsbesluten att Länsstyrelserna menar på att det ska finnas en rutin alternativt information kring hur byrån avser att behandla och förvara personuppgifter. Här menar Länsstyrelserna vidare att denna rutin ska innehålla exakt vilka personuppgifter byrån avser att bevara och att detta ska vara i enlighet med penningtvättslagen. Ett specifikt fall i Stockholm jurisdiktion anger en byrå följande: “upprätta ett register för att kunna göra uppföljning och ett register som innehåller de uppgifter som framkommer i de fall granskningen fördjupas. Registren får innehålla uppgifter om namn, personnummer/organisationsnummer, kontonummer, adress samt övriga uppgifter som framkommit vid en kontroll eller granskning.” Länsstyrelsens bedömning av detta är: “det får anses framstå som oklart vad de registren bolaget hänvisar till avser”.

Länsstyrelsernas bedömningar av redovisningsbyråernas agerande gällande behandling av personuppgifter skiljer sig inte nödvändigtvis från penningtvättslagen, utan snarare fokuserar de på att säkerställa att byråerna följer lagens krav på ett tydligt och konkret sätt.

4.4.2 Bolagets anställda och uppdragstagare

En redovisningsbyrå är skyldig, enligt penningtvättslagen, att genomföra lämplighetsprövning av personal och uppdragstagare, ge dessa relevant och fortlöpande utbildning och information samt skydda personal och uppdragstagare från hot, hämnd och andra fientliga handlingar.

Att verksamhetsutövare ska genomföra lämplighetsprövningen återfinns i penningtvättslagen, men det specificeras inget kring omfattningen av denna lämplighetsprövning. Från vad vi har sett i sanktionsbesluten verkar Länsstyrelserna endast påpeka att lämplighetsprövning ska göras på samtliga anställda, oavsett position. Av de fällda byråerna kan vi konstatera att det endast är en byrå som anger att de gör en lämplighetsprövning. Denna byrån anger att: "ledande befattningshavare och befattningshavare med ansvar för verksamhetsområden ska uppfylla lämplighetskraven. Lämplighetsprövningen ska alltid utföras när en ny person utses till ledande befattningshavare. Prövningen ska också utföras innan en person utnämns till ett nytt och viktigare uppdrag eller när ansvarsområdet utvidgas väsentligt. Vidare ska prövningen utföras då personens tillförlitlighet, lämplighet eller kompetens blir ifrågasatt på det sätt som avses i denna standard." Länsstyrelserna underkänner dock denna lämplighetsprövning, med hänvisning till att den inte tar hänsyn till samtliga anställda och uppdragstagare. Vi får anta att Länsstyrelserna i detta enda fallet där lämplighetsprövningen genomförs, har godkänt *hur* denna lämplighetsprövning beskrivs eftersom de endast påpekar på *vilka* som lämplighetsprövas. Av resterande byråer, som saknar lämplighetsprövning, uppger ett flertal att de inte anser sig behöva lämplighetspröva sin personal med tanke på hur få anställda företaget har. Detta gäller främst företag med en till tre anställda där de anställda till viss del eller fullt ut utgörs av ägarna själva. Detta godtas inte av Länsstyrelsen då de anser att det är lagkrav på lämplighetsprövning av anställda och uppdragstagare.

Inom Skånes och Västra Götalands jurisdiktion återfinns inga resonemang, varken från byråerna själva eller Länsstyrelserna, gällande utbildning av anställda. Av de byråer som Länsstyrelsen i Stockholm har fällt uppger fem att de tillhandahåller utbildningar för sin personal gällande penningtvätt. Penningtvättslagen är inte alltid detaljerad kring hur frekvent eller specifikt innehållet i utbildningen bör vara. Länsstyrelserna kräver dock tydlig dokumentation av utbildningar och deras innehåll samt påpekar att årlig utbildning inte alltid är tillräckligt. Ett bolag beskriver utbildningarna som "all personal ska genomgå internutbildning om penningtvättslagen, informeras om den allmänna riskbedömningen och

byråns riktlinjer och rutiner enligt penningtvättslagen och delta i byråns årliga utbildningar om penningtvättslagen", liknande formuleringar återfinns i några av de andra byråernas beskrivelser. Resterande bolag har endast uppgett att utbildning tillhandahålls utan att specificera vad utbildningarna innehåller, vilket Länsstyrelsen i Stockholm har bedömt som en brist. Majoriteten av byråerna uppger vidare att de dokumenterar dessa utbildningar genom att skriva ner vilka anställda som deltagit, när utbildningen genomförts och, i vissa fall, vad som har berörts under utbildningen. Det är dock ett par fall där Länsstyrelserna i Stockholm inte har fått ta del av denna dokumentation, vilket medfört att de bedömt att sådan dokumentation troligtvis saknas i bolaget och att byråernas rutin för utbildning av anställda därmed är bristfällig. Utbildningarna uppges i samtliga fall ha genomgåtts minst en gång per år, något som Länsstyrelsen i Stockholm påpekar inte alltid är tillräckligt. De beskriver i ett fall att det "inte [går] att avgöra om frekvensen avseende utbildningarna är tillräckliga utifrån medarbetarnas arbetsuppgifter och funktioner", därav underkänns byråns rutin för utbildning av anställda.

I övriga fall, där utbildning av anställda inte sker, uppger majoriteten av byråerna att de på något sätt ändå tar del av information på området och därmed utbildar sig själva löpande. Vilket även återfinns som ett komplement till utbildningstillfällena i ett par av de tidigare fallen. Ett av bolagen som endast själva löpande tar del av information uppger följande: "bolaget [angav] att de är registrerade för nyhetsbrev hos flera myndigheter för att få uppdaterad information gällande ändringar i lagar och regler. Bolaget är även registrerat hos [*överstruket*] och på deras informationssida där bolaget får uppdaterad information och där de även kan söka information samt ställa frågor eller ringa. Fortbildning sker dessutom kontinuerligt i de program som bolaget använder". Detta godtar inte Länsstyrelsen i Stockholm då det inte uppfyller kraven på verksamhetsutövaren gällande tillhandahållande av relevant utbildning och information "med beaktande av att verksamhetsutövaren ska tillhandahålla utbildning som åtminstone ska avse relevanta delar av innehållet i gällande regelverk, verksamhetsutövarens allmänna riskbedömning, rutiner och riktlinjer samt information som ska underlätta att upptäcka misstänkt penningtvätt".

Gällande skydd av anställda är det återigen endast Länsstyrelsen i Stockholm som berör ämnet. Vissa av bolagen i Stockholms jurisdiktion uppger att de inte har några rutiner för skydd alls, utan exempelvis en byrå uppger istället att "anställda, vid upplevda hot, direkt ska kontakta polisen" medan en annan byrå anger att "Då bolaget inte arbetar med några högriskkunder har bolaget bedömt att skydd inte behövs". Främst gäller detta mindre byråer

med ett fåtal anställda. Detta godtas inte av Länsstyrelsen i Stockholm, med avseende på att skydd av anställda är en skyldighet enligt penningtvättslagen. Av de byråer som faktiskt uppger att de har rutiner på plats för att skydda sina anställda har även dessa underkänts, samtliga då Länsstyrelsen i Stockholm anser att det saknas tydliga beskrivningar av *hur* de anställda skyddas. Länsstyrelsen i Stockholm beskriver att "det inte framgår vilka åtgärder som vidtas för kommande hot, hämnd och andra fientliga handlingar", vilket ses som en brist. Penningtvättslagen är inte alltid specifik kring vilka åtgärder som bör vidtas och hur dessa ska dokumenteras medan Länsstyrelsen kräver tydligare beskrivningar av åtgärder för att skydda personalen.

4.4.3 Övervakning och rapportering

Verksamhetsutövaren måste ha rutiner för att övervaka och rapportera misstänkta aktiviteter och transaktioner, enligt penningtvättslagen. Övervakningen ska inkludera bedömning av avvikande aktiviteter som kan tyda på penningtvätt eller finansiering av terrorism. Utövandet av övervakning ska grundas på riskbedömningar av både allmänna risker och kunder. Enligt lagen måste verksamhetsutövaren rapportera avvikelser eller misstankar om penningtvätt eller finansiering av terrorism till Polismyndigheten. Länsstyrelsens tolkning av penningtvättslagen tyder på att Länsstyrelserna anser att det inte är tillräckligt att ha generella eller vagt definierade rutiner för övervakning och rapportering. Istället kräver de specifika och detaljerade rutiner som är baserade på noggranna riskbedömningar och som tydligt anger bland annat *hur* misstänkta aktiviteter ska identifieras och rapporteras till Polismyndigheten.

En byrå i Skåne uppger att "ett årligt möte [...] med kunden genomförs samt så har företaget en bevakning via UC". Detta bedöms som inte som tillräckligt enligt Länsstyrelsen i Skåne och de uppger vidare att en bevakning via UC inte kan anses utgöra en rutin för övervakning och rapportering. En byrå i Stockholm beskriver sitt arbete med övervakning och rapportering som att "bolaget löpande bevakar att deras kunders redovisning inte innehåller felaktigheter. Detta sker framför allt genom rimlighetsbedömningar och i dialog med kunden vid oklarheter exempelvis avseende att underlag finns till alla verifikationer och att verifikationer följer normala mönster". Liknande rutiner återfinns i majoriteten av de fällda bolagen i Stockholm. De uppger att de genom kontroll av den löpande bokföringen kan upptäcka avvikelser från hur kunder normalt brukar agera, vilket vissa av byråerna sedan anger leder till ökade kundkännedomsåtgärder eller, vid starka misstankar om penningtvätt, anmälan. Länsstyrelsen påpekar dock att dessa rutiner inte är tydliga nog för att uppfylla

kraven i penningtvättslagen. Detta då "Det framgår inte hur kunderna ska kontrolleras eller hur bolaget ska upptäcka aktiviteter och transaktioner som avviker från vad bolaget har anledning att räkna med" samt "framgår heller inte vilka omständigheter, det vill säga aktiviteter och avvikelser, som kan motivera en närmare granskning och utredning". Länsstyrelsen i Stockholm uppger i ett annat fall en liknande formulering; "Av rutinen ska bland annat framgå hur bolaget upptäcker aktiviteter och transaktioner som avviker från vad man har anledning att räkna med och vilka åtgärder som med anledning av detta ska vidtas. Det är enligt Länsstyrelsen i Stockholms bedömning inte tillräckligt att bolaget anger att ytterligare åtgärder ska vidtas i en sådan situation för att uppfylla kraven i penningtvättsregelverket", där de antas mena att bristen ligger i avsaknaden av en beskrivning på *hur* misstänkt aktivitet upptäcks. Vidare anser Länsstyrelsen i Stockholm även att det i de flesta fall saknas "vilka åtgärder bolaget ska vidta om det upptäcker transaktioner eller aktiviteter som avviker från vad man har att räkna med", ofta med vidare hänvisning till tidigare upptäckta bristfälliga kundkännedomsåtgärder hos den fällda byrån i fråga. Vidare anser Länsstyrelsen i Skåne att det inte räcker att använda sig av färdiga mallar för övervakning och rapportering. En byrå har till exempel skickat in ett dokument för sin övervakning och rapportering där de har missat att ta bort rubriken "EXEMPEL" över sina riktlinjer, varpå Länsstyrelsen i Skåne anser "företaget inte gjort någon bedömning kring ifall det är så här man tänker sig att övervakning och rapportering ska gå till". Att använda sig av en färdig mall utgör alltså inte en verksamhetsanpassad rutin.

Länsstyrelsen i Skåne uppger gällande bevarande av information om befintliga och avslutade affärsförbindelser att "Länsstyrelsen vill uppmärksamma företaget på att all information som bevaras med anledning av penningtvättslagen kopplat till kundkännedom, uppföljning av affärsförbindelser och misstänkta transaktioner ska sparas i fem år från att affärsförbindelsen upphört eller att företaget avstod ifrån att ingå affärsförbindelsen. I det fall t.ex. Finanspolisen begär kan bevarandetiden förlängas till maximalt 10 år". Rutiner kring detta saknas i flera fall både inom Skånes och Stockholms jurisdiktion enligt Länsstyrelserna. Av de byråer som uppger att bevarande av information faktiskt är en uttalad del av deras rutin återfinns flera oklarheter, enligt Länsstyrelserna. I vissa fall anser Länsstyrelserna att byråerna brister i deras förklaring kring hur länge byrån avser bevara information och i andra fall oklarheter kring hur byrån ska avgöra hur länge informationen ska sparas. Länsstyrelsernas agerande och tolkning av penningtvättslagen indikerar att Länsstyrelserna inte tolererar utrymme för tolkning eller godtycklighet när det gäller efterlevnaden av lagens krav på bevarande av

information om affärsförbindelser. Genom att kräva tydliga rutiner och beskrivningar av bevarandeprocessen strävar Länsstyrelserna efter att säkerställa en enhetlig och korrekt tillämpning av lagens krav inom branschen.

4.4.4. Intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser

Verksamhetsutövaren ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll. När det krävs ska organisationen utse en ansvarig för regelefterlevnad, en central funktionsansvarig och inrätta en granskningsfunktion, när detta inte är motiverat måste verksamhetsutövaren dock säkerställa rutiner som gör att regelefterlevnad kan uppnås. Länsstyrelsernas tolkning gällande intern kontroll och övervakning tyder på en noggrann och krävande tolkning av penningtvättslagen.

Av sanktionsbesluten som samtliga Länsstyrelser gett ut framgår det att det i flera byråer saknas rutiner och riktlinjer för intern kontroll. Vissa byråer uppger att de har rutiner som de följer i de fall misstänkt penningtvätt upptäcks, men misslyckas i att skicka in dessa påstådda rutiner till Länsstyrelsen. Andra uppger direkt att rutiner på området saknas, främst med argumentet att de är en liten byrå och att rutiner kring detta antingen finns men implicit eller att rutiner inte anses behövas alls. En byrå uppger att “bolaget bedriver en liten redovisningsbyrå med mycket nära samarbete och eftersom de jobbar med alla kunder så uppkommer kontrollen när de arbetar med löpande bokföring”, vilket Länsstyrelserna menar inte utgör en rutin och riktlinje för intern kontroll i företaget. Detta är ett återkommande tema i flera fall, alltså att byråer hänvisar till sin mindre storlek som en anledning till ej dokumenterade rutiner och riktlinjer inom varierande områden. Detta kan ses som en misstolkning av penningtvättslagen som anger att anpassningar i vissa fall ska göras utifrån verksamhetens storlek och art, det undantar dock inte byråerna från att behöva ha dokumenterade rutiner och riktlinjer, vilket Länsstyrelserna påpekar. Av de få byråer som uppger att de har skriftliga rutiner och riktlinjer gällande intern kontroll framgår det att det främst handlar om ett decentraliserat system där kundansvarig löpande utför kontroller av kunderna för att uppfylla de krav som finns i penningtvättslagen.

Flertalet byråer i Stockholms jurisdiktion och ett fåtal inom Västra Götalands jurisdiktion uppger att de har någon form av ansvarig som ser till att intern kontroll genomförs och penningtvättslagen följs. Några byråer i Stockholm uppger endast att de har en ansvarig person för regelefterlevnad som ska se till att de interna kontrollerna i bolaget följs. Ett par

byråer uppger istället att de har en kvalitetsansvarig och en funktionsansvarig där ett bolag uppger följande; “bolagets kvalitetsansvarig löpande utvärderar bolagets system och rutiner för åtgärder mot penningtvätt samt att respektive uppdragsansvarig utför planerade och nödvändiga kontroller för sina kunder. Funktionsansvarige ska även göra regelbundna stickprov inom de områden som ingår i byråns rutiner mot penningtvätt”. I både fallen där byråer uppgett att de har en anställd regelefterlevnadsansvarig och där de uppgett att de har funktions-/kvalitetsansvariga anser Länsstyrelsen i Stockholm att det återkommande är för otydligt *hur* intern kontroll genomförs och vad det är dessa ansvariga faktiskt är menade att göra för att se till att den interna kontrollen fungerar väl. Det tyder på att Länsstyrelsen strävar efter en noggrann efterlevnad av lagen. I samma fall som tidigare citerats där både kvalitets- och funktionsansvarig återfinns på bolaget uppger Länsstyrelsen i Stockholm att “Bolaget uppger exempelvis att funktionsansvarig/kvalitetsansvarig ska genomföra regelbundna stickprov inom de områden som ingår inom bolagets rutiner mot penningtvätt. Det framgår dock inte vad det är för stickprov som ska göras eller hur de ska utföras samt vad som avses med regelbundenhet”.

Gällande anmälan av misstänkta överträdelser återfinns det endast i ett fåtal fall att byråer har rutiner på plats för detta, och av dessa är det inga som Länsstyrelserna uppger att de godkänner. En byrå i Skåne uppger att “vid misstänkt penningtvätt ska VD omgående informeras och rapportering göras till Finanspolisen av VD”. En byrå i Stockholm uppger att det är den funktionsansvariges uppgift att anmäla misstänkta överträdelser till Finanspolisen, medan en annan byrå anger att det är deras penningtvättsansvariges uppgift att vara kontaktperson i de fall att någon på byrån anmäler misstänkt penningtvätt. Länsstyrelsen uppger dock att detta inte räknas som en rutin eller riktlinje för hur anmälan av misstänkta överträdelser ska gå till. I ett fall skriver Länsstyrelsen i Stockholm att “Bolaget har vidare, genom att ange att uppdragsansvarig ska diskutera med PTL-ansvarig om den uppdragsansvarige bedömer att det finns anledning att vidta åtgärder med anledning av iakttagelser i uppdraget, inte visat att det har ett ändamålsenligt rapporteringssystem för anställda och uppdragstagare som vill göra anmälningar om misstänkt överträdelse av penningtvättsregelverket (visselblåsare)”. Hur ett godkänt sådant system skulle kunna utformas eller hur rutinerna bör se ut uppger Länsstyrelsen i Stockholm dock inte. Länsstyrelsernas formuleringar i flera fall visar på de höga krav på hur anmälan av misstänkta överträdelser bör utföras och dokumenteras som Länsstyrelserna har.

Sammanfattningsvis inom rutiner och riktlinjer identifierar Länsstyrelserna en avsaknad av tydliga rutiner för behandling och förvaring av personuppgifter, oklarheter kring upprättande av register för uppföljning och bristande koppling till penningtvättslagen i byråernas motiveringar för att bevara personuppgifter i upp till 10 år. Länsstyrelserna påpekar även brister hos redovisningsbyråerna sett till avsaknad av lämplighetsprövning för alla anställda och uppdragstagare, bristfälliga utbildningsrutiner som inte täcker relevant lagstiftning och riskbedömning, samt frånvaro av tydliga skyddsåtgärder för personalen vid hot och hämnd. Vidare återfinns en brist på tydliga rutiner för att upptäcka avvikande transaktioner, otillräcklig dokumentation av hur misstänkt aktivitet upptäcks och hanteras samt bristande klarhet kring bevarandetid för information kopplad till kundkännedom och affärsförbindelser. Länsstyrelserna påpekar också att användning av färdiga mallar för övervakning och rapportering inte utgör adekvata verksamhetsanpassade rutiner. Slutligen identifierar Länsstyrelserna att byråerna brister i sina otydliga rutiner för intern kontroll, och visar otydlighet kring roller och ansvariga för regelefterlevnad samt bristande system för rapportering av misstänkta överträdelser.

5. Sammanfattning och slutdiskussion

Kapitlet för sammanfattning och slutdiskussion utgörs av en reflektion kring de analyser som gjorts utifrån sanktionsbesluten, den referensram studien vilar på och bredare resonemang om hanteringen av penningtvättslagen.

Tidigare forskning har betonat revisorns roll i att förebygga ekonomisk brottslighet och penningtvätt (Larsson, 2005a, 2005b; Norton, 2018; Petrevska & Petrevska, 2014). Som tidigare nämnt återfinns en kunskapslucka i redovisningskonsultens roll i förebyggandet och hur dennes specifika krav på sig skiljer sig från kraven ställda på revisorer. Redovisningskonsultens inblick i kundens affärsverksamhet ger dem en unik möjlighet att upptäcka oegentligheter och avvikelser i ett tidigt stadium. Vår studie visar dock att det finns en bristande kunskap hos redovisningsbyråer hur penningtvättslagen ställer krav på byråer att utnyttja denna unika möjlighet. Vi återfinner en brist på tydlighet i lagkraven i penningtvättslagen, något som kan leda till osäkerhet och varierande tolkningar. Redovisningsbyråerna själva uppger att de detaljerade krav som Länsstyrelsen ställer kan vara svåra att möta i praktiken (Håfström, 2022a, 2022c).

Återkommande är att Länsstyrelserna har en till synes striktare tolkning av penningtvättslagen än vad redovisningsbyråerna har, vilket leder till ett flertal identifierade brister i byråernas hantering. För det första är riskbedömningen av tjänster och kunder ofta ofullständig och otillräcklig, med brist på dokumentation och anpassning efter verksamhetens art och storlek. Krav på kontinuerlig uppföljning och anpassning av kundriskprofiler saknas, där vissa byråer inte ens specificerar en riskprofil. Dessutom är kundkännedomen bristfällig och inkluderar svagheter i identifiering, kontroll och uppföljning av affärsförbindelser, särskilt vid kontroll av verklig huvudman och identitet hos fysiska personer. Vidare är rutinerna för behandling och förvaring av personuppgifter otillräckliga, liksom lämplighetsprövning av personal och uppdragstagare. Utbildningsrutinerna täcker inte alltid relevant lagstiftning och riskbedömning. Övervaknings- och rapporteringsrutiner är också bristfälliga, med bland annat användning av färdiga mallar som inte är anpassade till verksamheten. Slutligen finns det brister i intern kontroll, otydlighet kring ansvarsfördelning och roller för regelefterlevnad, samt frånvaro av system för rapportering av misstänkta överträdelser.

Länsstyrelserna ställer väldigt strikta krav på dokumentation och genomarbetade riskbedömningar, vilket i vår bedömning skiljer sig något från vad penningtvättslagen anger. Dessa krav kan anses vara så detaljerade att de blir praktiskt ogenomförbara och övermäktiga för många byråer, då de leder till höga administrativa bördor (Håfström, 2022c). Då redovisningskonsulter ofta arbetar på löpande räkning mot sina kunder kan dessa krav från Länsstyrelserna anses orimliga, då det vanligen inte är en administrativ kostnad som sedan kan faktureras till kund. En möjlighet är då att redovisningskonsulter väljer att prioritera bort sitt arbete mot penningtvätt, då Länsstyrelsernas höga krav på dokumentation och djupgående analyser gör det praktiskt ogenomförbart för byråerna att prioritera dem. Länsstyrelsernas strikta och uniforma tolkning av penningtvättslagen kan bidra till att de inte ser redovisningsbyråernas perspektiv på saken, vilket stärks av de "övermäktiga krav" som byråerna anser att Länsstyrelserna ställer (Håfström, 2022c).

Det framgår väldigt tydligt att många redovisningsbyråer använder sig av standardiserade mallar och frågeformulär för att bedöma kunders risknivå. Även om penningtvättslagen inte specificerar krav på hur sådana mallar eller formulär kan användas, är det tydligt att Länsstyrelserna kräver en mer djupgående analys av svaren för att säkerställa att de är förenliga med lagens krav. Länsstyrelsen i Skåne skrev i ett fall att det saknades ett system för att ta fram riskbedömningar, vi gör tolkningen att mallar och formulär kan anses vara en del av ett sådant system. Länsstyrelsen i Stockholm är dock mer tydliga med att de ställer krav utöver de mallarna som tillhandahålls, och att dessa inte enbart kan utgöra underlag för en riskbedömning utan vidare analys. Vi kan dock inte, som tidigare nämnt, uttala oss specifikt i de fall där Länsstyrelserna till synes har bedömt olika, då vi inte har tillgång till bakomliggande material. Det vi kan uttala oss om är ändå att formuleringen skiljer sig mellan de två jurisdiktionerna, vilket kan tyda på differerande tolkningar av penningtvättslagen.

Återkommande i samtliga fall är att Länsstyrelserna påpekar att de saknar dokumenterade rutiner på *hur* olika moment genomförs. Det gäller *hur* kundkännedomsåtgärder utförs, *hur* riskbedömningar görs och *hur* personuppgifter ska behandlas och bevaras, och så vidare. Som tidigare nämnt är det ett flertal byråer av mindre storlek som hänvisar till att vissa av deras rutiner och riktlinjer är muntligt kommunicerade på företaget men inte nedskrivna. Det är av vår förståelse att liknande kan gälla i hur även andra moment genomförs i byråerna. Länsstyrelserna ställer höga krav på att samtliga rutiner kring *hur* ska vara dokumenterade, vilket inte verkar vara en tolkning av penningtvättslagen som delas av byråerna.

Vår studie visar att många byråer använder mallar från branschorganisationer som en del i deras penningtvättsarbete, detta har lett till att flertalet byråer fått sanktioner för bristande riskbedömningar. De mallar som tillhandahållits av FAR och Srf Konsulterna uppfyller alltså inte lagkraven, enligt Länsstyrelserna. Underkännandet av branschorganisationernas mallar tyder på en diskrepans mellan Länsstyrelsens stränga tolkning av penningtvättslagen och övriga intressenters något mer flexibla tolkningar, vilket är väldigt intressant. Då vi inte har tagit del av allt material som Länsstyrelserna har fått in från byråerna kan vi inte uttala oss om byråernas brister grundar sig i deras *tillämpning* av specifika mallar eller om bristerna är i mallarna i sig. Om bristerna är i mallarna i sig blir detta allvarligare på en högre nivå, då branschorganisationerna i så fall verkligen har tolkat lagen på ett annorlunda sätt från Länsstyrelserna.

Redovisningskonsult är inte en skyddad titel, men för att ge mer legitimitet till sin roll är det många redovisningskonsulter som väljer att auktorisera sig genom branschorganisationerna FAR och Srf Konsulterna. Detta medför att branschorganisationerna får en relativt hög ställning inom redovisningsprofessionen och de är organisationer som många ser till för att få information om vad som händer inom yrket och vilka uppdaterade regler som behöver följas. Att branschorganisationernas egna mallar då inte håller måttet enligt Länsstyrelsen så väcker det frågor om branschorganisationernas roll och legitimitet gällande hanteringen av penningtvättslagen. Flertalet redovisningsbyråer använder sig av branschorganisationer som stöd för att försöka uppfylla lagkraven, om då branschorganisationernas egna informerande av sina medlemmar är bristfällig ifrågasätter det branschorganisationernas egna legitimitet och den tillit som dess medlemmar har.

Den brist som Länsstyrelserna främst påpekar i användandet av mallar som en del av byråernas penningtvättsarbete är att de inte är anpassade nog till byråns egna verksamhet. Det är tydligt i Länsstyrelsernas bedömningar att det krävs djupare resonemang och enskild anpassning för att kunna använda mallar som ett stöd i arbetet mot penningtvätt. Det räcker inte för byråerna att bara följa mallarna, de måste även göra egna riskbedömningar baserade på sina unika kunder och sin unika verksamhet. Liknande resonemang från Länsstyrelsens sida görs gällande majoriteten av de områden som byråernas penningtvättshantering bör beröra. De ställer återkommande höga krav på djupgående resonemang i flera led samt analyser, och att dessa ska dokumenteras. Intressant är då att dessa krav inte uttryckligen står i penningtvättslagen, utan snarare verkar vara en del av den stränga tolkning av lagen som

Länsstyrelsen har tillämpat. Det återfinns inget gällande varken mallar eller djupare analyser i lagen, vilket gör att olika tolkningar självklart kan växa fram. De relativt stora skillnaderna i tolkning mellan Länsstyrelserna och branschorganisationerna kan utmynna i att allt fler byråer har en, sett från Länsstyrelsernas sida, bristande hantering av penningtvättsregelverket.

Att Länsstyrelserna och övriga intressenter har tolkat penningtvättslagen olika tyder på vikten av tydligare riktlinjer och information för redovisningskonsulter att ta del av, detta för att bättre förstå och uppfylla lagkraven. Det finns en risk att otydligheter i tolkning av lagen kan leda till varierande tillämpningar av lagen, vilket vi återfinner i vår studie. När vi har analyserat de sanktionsbeslut som har tagits ser vi att det finns en stor bredd i hur penningtvättslagen har tolkats av redovisningsbyråerna, och därmed vilka brister som Länsstyrelserna identifierar hos byråerna. Att tolkningarna är så olika tyder på otydligheter i lagen, vilket i sin tur skapar osäkerhet och leder till inkonsekvens i hur byråer hanterar penningtvättsrisker och förebyggande åtgärder. För att motverka detta krävs alltså ytterligare tydlighet i lagen och hur den tolkas, vilket i sin tur måste kommuniceras till berörda parter.

I penningtvättslagen läggs vikt i att hanteringen och omfattningen av de åtgärder som byrån tillämpar ska anpassas efter verksamhetens storlek och art. Av flertalet byråer har detta till synes tolkats som att om de är en ytterst liten byrå så berörs de inte i lika stor utsträckning av penningtvättslagen som en större byrå gör. Exempelvis uppgav ett antal byråer att de inte hade dokumenterade rutiner och riktlinjer för intern kontroll och övervakning på grund av byråns storlek. Länsstyrelserna verkar istället mena att anpassningen efter storlek och art ska influera *hur* hanteringen är uppbyggd, inte huruvida exempelvis rutiner och riktlinjer är dokumenterade eller endast muntliga överenskommelser inom byrån. I 2 kap 2 § penningtvättslagen anges det att den allmänna riskbedömningen ska anpassas efter verksamhetens storlek och art samt risken för att penningtvätt kan förekomma. Flertalet mindre byråer uppger vad som tolkas vara en familjär kultur på byrån där de har starka anknytningar både mellan de anställda och mot sina kunder. Detta har då tolkats som att de, av sin mindre storlek och starka band, inte behöver ha en dokumenterad allmän riskbedömning i den utsträckning som lagen anger. Detta är direkt felaktigt då samma paragraf avslutas med att den allmänna riskbedömningen *ska* dokumenteras. Länsstyrelserna har återkommande påpekat att byråns storlek och art inte påverkar huruvida hantering *ska* göras och dokumenteras, det ska endast påverka *hur* denna hantering går till och de avvägningar som byråerna gör med hänseende till dess storlek och art bör dokumenteras.

För att en mer enhetlig hantering av Penningtvättslagen inom redovisningsprofessionen ska tillämpas krävs tillgång till mer utbildning och stöd. Detta i synnerlighet från Länsstyrelserna själva, då vår studie påvisar att deras tolkning och den som byråerna och branschorganisationerna har skiljer sig åt. Branschorganisationerna har en viktig roll att spela och de har försökt ge information och stöd till sina medlemmar, både i form av utbildning och mallar. Återigen kan vi dock se att detta inte har räckt för att uppfylla de krav som Länsstyrelserna ställer på redovisningsbyråerna. Därav att Länsstyrelsen själva behöver tillhandahålla de resurser som krävs för att byråerna ska förstå och tillämpa Penningtvättslagen korrekt. Framförallt gäller detta praktiskt stöd, då vår studie påvisar att det främst är i den praktiska tillämpningen av Penningtvättslagen i form av exempelvis att utforma en allmän riskbedömning som redovisningsbyråerna brister. Speciellt krävs det mer tydlighet i hur redovisningsbyråer förväntas verksamhetsanpassa sitt arbete och hur de kan använda sig av mer djupgående analyser för att förbättra sitt penningtvättsarbete. Det krävs att samtliga parter arbetar tillsammans för att klargöra kraven och förbättra stödet till redovisningskonsulter, det gäller både Länsstyrelsen, branschorganisationerna och övriga intressenter.

Sammanfattningsvis ser vi komplexa utmaningar som redovisningsbyråerna står inför gällande deras hantering av penningtvättslagen. Vår analys av Länsstyrelsens sanktionsbeslut belyser återkommande brister och skilda tolkningar av lagkraven. Den strikta, och stundvis övermäktiga, tolkningen av penningtvättslagen som Länsstyrelsen tillämpar kontrasterar mot det praktiska arbetet som byråerna bedriver och de verktyg som branschorganisationerna tillhandahåller.

6. Slutsats

Denna studie har haft för avsikt att besvara hur Länsstyrelsen har tolkat penningtvättslagen under 2018-2023 samt hur redovisningsbyråer har brustit i sin hantering. Genom att analysera sanktionsbesluten som Länsstyrelsen gett ut har vi identifierat flera återkommande teman och brister i redovisningsbyråernas implementering av lagen. Studien har visat att Länsstyrelsen applicerar en strikt tolkning av lagen och kan i vissa hänseenden anses vara striktare i sina bedömningar än vad lagen själv anger. Något som Länsstyrelsen återkommande lägger stor vikt i är att det krävs djupgående analyser och resonemang inom varje steg av redovisningsbyråernas hantering för att fullt uppfylla det som lagen kräver. Det är en återkommande brist som de identifierar hos byråerna, alltså att byråerna själva antingen inte har resonerat på den nivå som Länsstyrelsen kräver eller i alla fall inte dokumenterat en sådan analysprocess. Enligt penningtvättslagen ska den dokumenterade penningtvättshanteringen uppdateras regelbundet, men Länsstyrelsen finner att många byråer brister i att utförligt beskriva hur denna uppdatering genomförs och vilka omständigheter som kräver en sådan uppdatering. Detta innebär att byråerna kanske inte är medvetna om när det är nödvändigt att uppdatera sin hantering och därmed inte agerar i enlighet med lagens krav. Det kan tyda på att det råder en kunskapslucka hos redovisningsbyråerna.

Ett ytterligare tema som studien identifierat är att det saknas en verksamhetsanpassning på flera sätt inom redovisningsbyråernas hantering, delvis gällande verksamhetens storlek och art. Här återfinns en diskrepans mellan Länsstyrelsens och de mindre byråernas tolkning av penningtvättslagen. Bristen på verksamhetsanpassning återfinns även i byråernas användning av mallar, både egna och branschorganisationernas. Här återfinns ytterligare brist på överensstämmelse i tolkningar, där Länsstyrelsen och branschorganisationerna har till synes differerande synsätt på hur penningtvättslagen bör hanteras i vissa hänseenden. Vidare visar vår studie att det finns en bristande medvetenhet hos flertalet redovisningsbyråer, därtill branschorganisationerna, om vilka krav som ställs på hanteringen utifrån penningtvättslagen och Länsstyrelsen som tillsynsmyndighet. Det är tydligt att den praktiska efterlevnaden hos flertalet byråer inte går i linje med Länsstyrelsens tolkning av penningtvättslagen. Detta ger en ökad risk i att redovisningsbyråer inte lyckas förebygga och motverka penningtvätt och finansiering av terrorism på den nivå som samhället och lagen kräver. Det belyser även ytterligare förbättringsområden inom hantering av penningtvätt och att mer informering av redovisningsbyråer angående lagkraven krävs för att motverka problemet med penningtvätt.

Förslag till framtida forskning

För att fördjupa förståelsen av regelefterlevnaden och de praktiska utmaningarna som redovisningsbyråer står inför vid tillämpningen av penningtvättslagen, har vi identifierat flera områden för framtida forskning som kan bidra till att förbättra detta forskningsområde. För det första föreslår vi en studie som har för avsikt att undersöka kostnaden och alternativkostnader för en redovisningsbyrå mellan att tillämpa penningtvättslagen korrekt alternativt kostnaden för vite/sanktionsavgift. Detta skulle ge insikt om de ekonomiska incitament som påverkar byråernas beslut och hantering. Ytterligare förslag är att göra en mer djupgående studie kring de tre länsstyrelserna och dess processer, samt jämföra skillnader i bedömningar och val av ingripande. Genom att analysera skillnader och likheter i deras processer och tillvägagångssätt kan man identifiera förbättringsområden i hela tillsynsprocessen. Vidare är ett förslag till framtida forskning att undersöka vilken effekt det skulle ha om penningtvätt hanterades på det sätt som Länsstyrelsen önskar, alltså vilka konsekvenser det hade haft för byråerna och samhället som helhet. En sådan studie hade med fördel kunna inkludera både teoretisk analys och praktiska fallstudier. Ännu ett förslag till framtida forskning är att studera övriga sanktionsbeslut som tagits, alltså de som inte gäller redovisningsbyråer utan övriga tillsynspliktiga verksamheter. Det hade kunnat ge en mer holistisk bild av hur penningtvättslagen tillämpas och hur Länsstyrelsen som tillsynsmyndighet agerar. Slutligen hade en intressant studie inkluderande intervjuer med redovisningsbyråer och Länsstyrelsen kunnat ge en djupare förståelse för olika perspektiv och åsikter sett till regelefterlevnad och utmaningar med hanteringen av penningtvätt. En kombination av dokumentanalys, likt vår uppsats, och intervjuer hade kunnat ge mer konkreta insikter och potentiella förbättringsområden för att öka regelefterlevnaden och effektiviteten i tillsynen.

Källhänvisning

FAR. (2024). *FAR Online.* Hämtad 26 mars från https://www-faronline-se.ezproxy.ub.gu.se/

https://www.regeringen.se/myndigheter-med-flera/lansstyrelserna/

Retriever. (2024). *Retriever Business.* Hämtad 10 april https://app-retrieverinfo-com.ezproxy.ub.gu.se/services/businessinfo/search/

Akartuna, E. A., Johnson, S. D., & Thornton, A. (2022). Preventing the money laundering and terrorist financing risks of emerging technologies: An international policy Delphi study. *Technological Forecasting and Social Change*, *179*, 121632. https://doi.org/10.1016/j.techfore.2022.121632

Albanese, J. S. (2012). Deciphering the Linkages Between Organized Crime and Transnational Crime. *Journal of International Affairs*, *66*(1), 1–16.

Bruno, L. (2015). Contact and Evaluations of Violence: An Intersectional Analysis of Swedish Court Orders. *International Journal of Law, Policy and the Family*, *29*(2), 167–182. https://doi.org/10.1093/lawfam/ebv002

Bryman, A., & Bell, E. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2:a uppl.). Liber.

Chen, D. L. (2023). Judicial compliance in district courts. *International Review of Law and Economics*, *74*, 106122. https://doi.org/10.1016/j.irle.2022.106122

Compin, F. (2008). The role of accounting in money laundering and money dirtying. *Critical Perspectives on Accounting*, *19*(5), 591–602. https://doi.org/10.1016/j.cpa.2007.01.001

Edvardsson, H. (2021, juni 15). Nytt rapportkrav i utredning mot penningtvätt och terrorism. *Tidningen Konsulten*. https://tidningenkonsulten.se/artiklar/nytt-rapportkrav-i-utredning-mot-penningtvatt-och-terrorism/

Edvardsson, H. (2023a, mars 13). Srf konsulterna: Många åtgärder för rätt PTL-hantering.

Tidningen Konsulten. https://tidningenkonsulten.se/artiklar/srf-konsulterna-manga-atgarder-for-ratt-ptl-hantering/

Edvardsson, H. (2023b, september 28). Kongressdagar 2023: Tvättar du pengar åt dina kunder? *Tidningen Konsulten*. https://tidningenkonsulten.se/artiklar/kongressdagar-2023-tvattar-du-pengar-at-dina-kunder/

Ekobrottsmyndigheten. (u.å.). *Penningtvättsbrott*. Ekobrottsmyndigheten. Hämtad 10 april 2024, från https://www.ekobrottsmyndigheten.se/om-ekobrott/brotten-vi-utreder/penningtvattsbrott/

Ekobrottsmyndigheten. (2020, upd). *En guide inom Ekobrottsområdet riktat till Redovisningskonsulter*. https://www.ekobrottsmyndigheten.se/om-ekobrott/anmal-ekobrott/redovisningskonsult/

Elin K. Funck & Tom S. Karlsson. (2021). *Handbok för systematiska litteratur- och dokumentstudier inom samhällsvetenskapen* (Förvaltningshögskolans rapporter nummer 158). https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/67445/gupea_2077_67445_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2015/849. (2015). *Europeiska Officiella Tidning*.

Europeiska Unionen. (u.å.). *Typer av rättsakter | Europeiska unionen*. Europeiska Unionen. Hämtad 28 maj 2024, från https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/law/types-legislation_sv

FAR Online. (2023). *Reko – Svensk standard för redovisnings- och lönetjänster (utgåva 2023)*. FAR Online. https://www-faronline-se.ezproxy.ub.gu.se/dokument/far/reko/reko/

Håfström, D. (2022a, september 27). *Chock och ilska bland fällda byråer – FAR uppdaterar sitt stöd | Balans*. https://tidningenbalans.se/artikel/chock-och-ilska-bland-fallda-byraer-far-uppdaterar-sitt-stod

Håfström, D. (2022b, september 27). *Så funkar tillsynen – därför blir byråerna fällda*. https://tidningenbalans.se/artikel/sa-funkar-tillsynen-darfor-blir-byraerna-fallda

Håfström, D. (2022c, september 27). *Övermäktiga krav och hårda straff | Balans*. https://tidningenbalans.se/artikel/overmaktiga-krav-och-harda-straff

Larsson, B. (2005a). Auditor regulation and economic crime policy in Sweden, 1965–2000. *Accounting, Organizations and Society*, *30*(2), 127–144. https://doi.org/10.1016/j.aos.2003.12.002

Larsson, B. (2005b). Patrolling the corporation—The auditors' duty to report crime in Sweden. *International Journal of the Sociology of Law*, *33*(1), 53–70. https://doi.org/10.1016/j.ijsl.2004.10.002

Länsstyrelsen. (u.å.). *Förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism* [Text]. Hämtad 10 april 2024, från https://www.lansstyrelsen.se/vastra-gotaland/samhalle/betalning-ekonomi-och-pengar/forhindra-penningtvatt-och-finansiering-av-terrorism.html

Länsstyrelsen. (2018). *Ett riskbaserat förhållningssätt*. https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/om-oss/vara-tjanster/publikationer/2018/ett-riskbaserat-forhallningssatt.html

Maryam Salehijam. (2018). The Value of Systematic Content Analysis in Legal Research.

Tilburg International Law Review, *23*(1). https:// doi.org/10.5334/tilr.5

Norton, S. D. (2018). Suspicion of money laundering reporting obligations: Auditor compliance, or sceptical failure to engage? *Critical Perspectives on Accounting*, *50*, 56–66. https://doi.org/10.1016/j.cpa.2017.09.003

Ogbeide, H., Thomson, M. E., Gonul, M. S., Pollock, A. C., Bhowmick, S., & Bello, A. U. (2023). The anti-money laundering risk assessment: A probabilistic approach. *Journal of Business Research*, *162*, 113820. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.113820

Pavlidis, G. (2023). The dark side of anti-money laundering: Mitigating the unintended consequences of FATF standards. *Journal of Economic Criminology*, *2*, 100040. https://doi.org/10.1016/j.jeconc.2023.100040

Petrevska, I. B., & Petrevska, M. B. (2014). The role of accountants and auditors in fighting organised crime. *Journal of Process Management and New Technologies*, *2*(3), 24–29.

Polismyndigheten. (2019). *Nationell riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism i Sverige 2019*.

Premti, A., Jafarinejad, M., & Balani, H. (2021). The impact of the Fourth Anti-Money Laundering Directive on the valuation of EU banks. *Research in International Business and Finance*, *57*, 101397. https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2021.101397

Regeringskansliet, R. och. (2014, december 17). *Länsstyrelserna* [Text]. Regeringskansliet; Regeringen och Regeringskansliet. https://www.regeringen.se/myndigheter-med-flera/lansstyrelserna/

Revisorsinspektionen. (u.å.). *Redovisningskonsult*. Revisorsinspektionen. Hämtad 17 april 2024, från https://www.revisorsinspektionen.se/om-revision/redovisningskonsult/

San Juan, E. A. (2014). Bureaucratic Praxis. *Supra*, *83*, 1–19.

Savona, E. U. (1993). Mafia Money-Laundering versus Italian Legislation. *European Journal on Criminal Policy and Research*, *1*(3), 31–56.

Srf Konsulterna. (u.å.). *Rex – Svensk branschstandard för redovisningsuppdrag*. Srf konsulterna. Hämtad 29 april 2024, från https://srfkonsult.se/for-branschen/branschstandards/rex-svensk-standard-redovisning suppdrag/

United Nations Office on Drugs and Crime. (u.å.). *Money Laundering*. United Nations : Office on Drugs and Crime. Hämtad 25 april 2024, från //www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/overview.html

Van Duyne, P. C., Groenhuijsen, M. S., & Schudelaro, A. A. P. (2005). Balancing financial threats and legal interests in money-laundering policy. *Crime, Law and Social Change*, *43*(2–3), 117–148.